

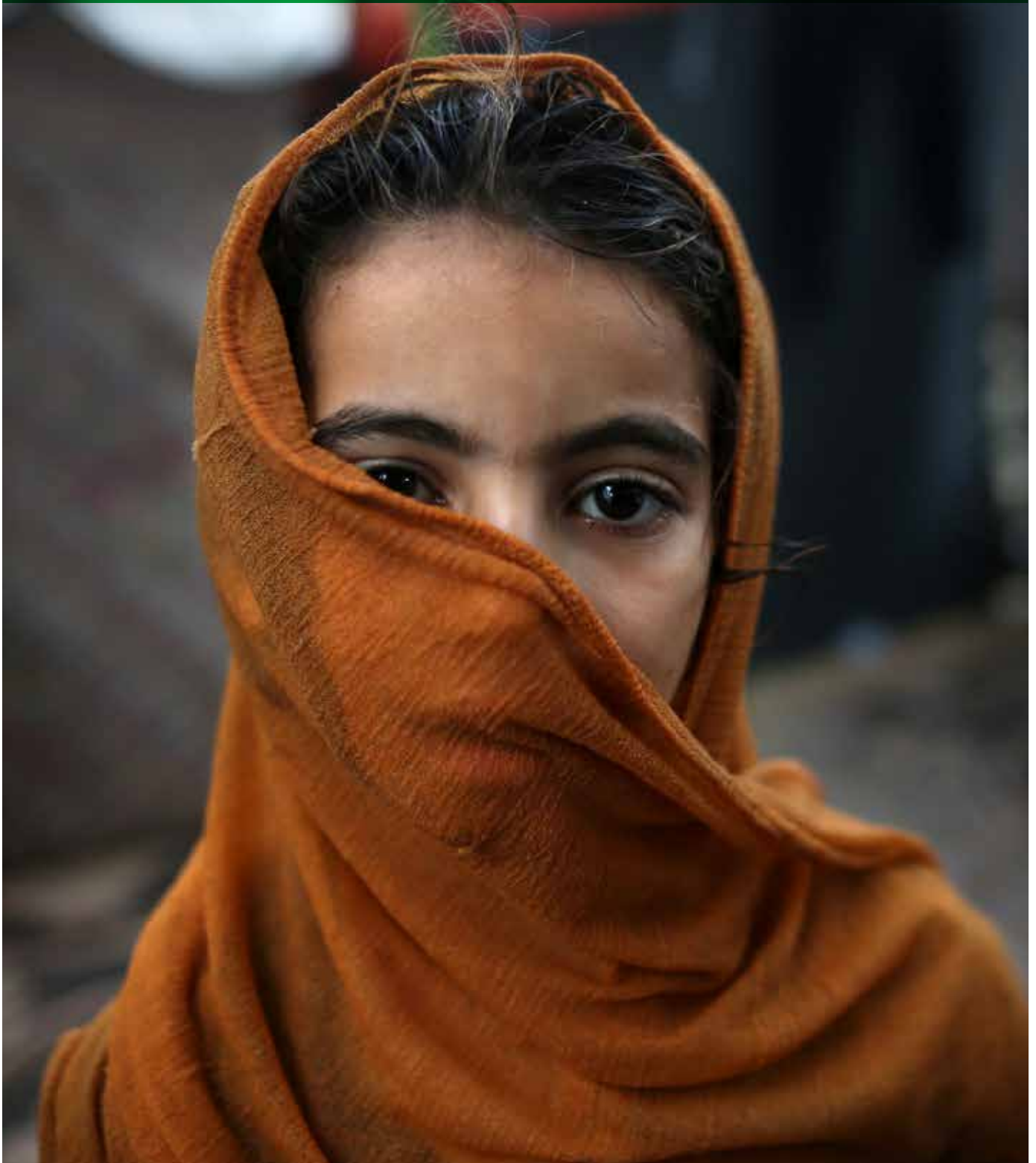
Norsk Folkehjelp

FAGFORBUNDET

FAGFORBUNDET

Årsrapport 2023

Varig våpenhvile i Gaza nå!

Israels krig mot Gazastripen har vart i over et halvt år. Pr. april 2024 er mer enn 33 000 palestinere drept, over tre ganger så mange som antallet drepte nordmenn under hele andre verdenskrig.

Det er dobbeltmoral når USA utstyrer Israel med militært materiell og samtidig uttrykker 'sorg' når bombene brukes mot sykehus, helsearbeidere, journalister og nå også internasjonale hjelpearbeidere. Den brutale krigen og okkupasjonen må avsluttes. Enhver mulig varig løsning må la palestinerne selv få definere sin egen framtid, og ikke tres ned over hodet på dem av internasjonale aktører.

Folkehjelpas slagord Solidaritet i praksis innebærer å være lojal mot dem det gjelder. Våre kolleger og partnere i Palestina forteller oss at alle solidaritetsmarkeringene i Norge betyr svært mye for dem. Solidaritet er også ferskvare: Gjennom innsamlingen Gaza sulter har Fagforbundet på kort tid samlet inn 1,9 millioner kroner til det palestinske bonde- og småbrukerlaget. Hver krone vil gjøre nytte, tusen takk for et imponerende resultat!

I en dyster verden med mange nederlag er det lett å overse seirene. Mer enn noen gang har vi en forpliktelse til å skape framtidsoptimisme. Vi har ikke noe alternativ.

I mars gikk regjeringen ut og frarådet norsk næringsliv all økonomisk aktivitet

knyttet til de folkerettsstridige bosettingene på den okkuperte Vestbredden. Kort tid etter vedtok Vinmonopolet å avslutte salget av bosettervin. Tålmodig innsats over lang tid fra alle ledd i samarbeidsprosjektet mellom Fagforbundet og Norsk Folkehjelp og fra øvrig solidaritetsbevegelse har utvilsomt bidratt til denne seieren. Varige endringer skapes gjennom mobilisering av grasrota og press nedenfra.

Men tida for fraråding og fordømmelser er over. Fagforbundet og Norsk Folkehjelp krever nå et totalforbud mot salg av bosettervarer fra den okkuperte Vestbredden, inkludert Øst-Jerusalem og Golanhøyden.

Stor takk for programstøtte til Libanon, Palestina og Sør-Sudan! En særlig takk til Fagforbundets aktive medlemmer, tillitsvalgte og lokale ambassadører, som gjør en uvurderlig innsats for å holde liv i våre felles verdier om fellesskap og solidaritet.

Raymond Johansen
generalsekretær

Redaksjon: Inger Sandberg og Are Stranden, Norsk Folkehjelp, Ingunn Eriksen, Fagforbundet
Layout: Magnolia design as

Forsidefoto: Mohammed Zaanoun, Gaza

Foto: Mohammed Zaanoun, Gaza

For palestinerne på Gazastripen og Vestbredden vil det alltid være et før og et etter 7. oktober 2023. Det samme gjelder de palestinske flyktningene i Midtøsten og i resten av verden. Krigen mot Gaza har vist seg å ha internasjonal sprengkraft. Også i USA, Israels sterkeste støttespiller gjennom alle år, slår nå støtten til Israel sprekker.

PROGRAMSTØTTE PALESTINA

En menneskeskapt katastrofe

Ifølge International Federation of Journalists ble 120 av verdens journalister drept i 2023. Langt de fleste var palestinske pressefolk på Gazastripen. Israel har nektet internasjonale medier adgang til Gaza under hele krigen.

Israels statsminister Benjamin Netanyahu leder en svært upopulær koalisjonsregjering i allianse med ytre høyrepartiene Jødisk makt og Det religiøse sionistpartiet. 30. desember 2022 vedtok FNs generalforsamling å be FN-domstolen i Haag, International Court of Justice (ICJ), om en rådgivende uttalelse om de juridiske følgene av «Israels forlengede okkupasjon, bosettinger og annektering av

palestinsk territorium okkupert siden 1967», inkludert Israels tiltak for å endre demografien i Jerusalem.

Netanyahu karakteriserte denne FN-resolusjonen som 'foraktfull'. Han slo fast at «det jødiske folk verken er okkuperanter i sitt eget land eller i vår evige hovedstad Jerusalem. Ingen FN-resolusjon kan endre denne historiske sannheten.»

FAKTA OM PALESTINA

Offisielt navn: Palestina, består av Vestbredden og Gazastripen. Vestbredden er kontrollert av partiet Fatah, Gazastripen av partiet Hamas

Flateinnhold: 6 220 km² (Vestbredden 5 860 km², Gazastripen 360 km²) (Norge 323 802 km²)

Folketall: Ifølge Palestinas Statistiske Sentralbyrå 5,48 millioner (Vestbredden 3,25, Gaza 2,23) Norge 5,55 millioner. Totalt bor det 14,5 millioner palestinere rundt i verden.

Språk: Arabisk (offisielt), hebraisk, engelsk

Religion: Gaza: ca 99 % muslimer (i hovedsak sunnier), 1 % kristne

Gjennomsnittsalder: 19 år på Gazastripen, 22 år på Vestbredden (41 år i Norge)

Forventet levealder: 76 år på Vestbredden, 75 år på Gazastripen (83 år i Norge)

BNP pr. innbygger USD 2023: Palestina 3,789 (2022), Israel 54,930, Norge 108,729

Kilder: Verdensbanken, FN og CIA - The World Factbook, Statistisk Sentralbyrå

I 2023 gjennomførte den israelske regjeringen en rekke strukturelle og administrative endringer, som har lagt til rette for økt utbygging og bosettingsaktivitet på den okkuperte Vestbredden. Netanyahu har inngått avtale med sine koalisjonspartnere om å utvide de israelske bosettingene. I tillegg ble det opprettet 26 nye såkalte bosetterutposter, og 15 tidligere ulovlige utposter ble legalisert.

Også før 7. oktober var det flere drepte palestinere på Vestbredden inkludert Øst-Jerusalem enn i 2022, som ifølge FN var det dødeligste året der siden 2005. I skyggen av krigen mot Gaza har det foregått en markant økning i folkerettsstridig aktivitet på Vestbredden: Statsfinansiert bevæpning av bosetterne, en enorm økning i bosettervold og tvangsflytting av hundrevis av palestinere fra isolerte palestinske landsbyer. Palestinere fordrives fra sine hjem og

UNRWA

Alle palestinere i Midtøsten er avhengige av UNRWA, United Nations Relief and Work Agency for Palestine Refugees in the Near East. UNRWA ble etablert i 1949 som FNs hjelpeorganisasjon for palestinske flyktninger i Midtøsten. Mandatet var å sørge for humanitær assistanse og beskyttelse overfor registrerte palestinske flyktninger i Midtøsten, i påvente av en rettferdig og varig løsning av deres situasjon. FNs flyktningkonvensjon ble vedtatt av generalforsamlingen i 1951.

UNRWA plikter å drive helsetilbud og skoler i Gaza og på Vestbredden inkl. Øst-Jerusalem, i Libanon, Jordan og Syria. Driften av UNRWA står og faller med internasjonal finansiering. De siste årenes dramatiske underfinansiering har hatt store følger for alle palestinere i Midtøsten.

Mange land avsluttet sin støtte til UNRWA da Israel beskyldte dem for at 12 av deres over 30 000 ansatte var innblandet i terrorangrepet fra Hamas 7. oktober. Israel har ikke greid å legge fram bevis mot de 12. Norge har fortsatt å støtte UNRWA, men FN-organisasjonen frykter at de kan komme til å måtte stenge helt ned.

får sine hus revet av israelske bulldosere. Folk fengsles uten lov og dom, også mindreårige barn, og kan holdes i administrativ forvaring over lang tid. Det er stor grad av straffefrihet for voldelige bosettere. Ifølge FN ble 506 palestinere drept på Vestbredden i 2023, derav 124 barn – nær en fjerdedel av alle drepte.

Alt i alt økte Israels brudd på menneskerettighetene og humanitærretten kraftig i omfang i løpet av 2023.

ET LENGE PLANLAGT ANGREP

Terrorangrepet 7. oktober fra Hamas mot en musikkfestival og flere kibbutzer i det sørlige Israel var planlagt over lang tid. Av de 1139 drepte var det 33 barn og to tredjedeler sivile. Nesten 8000 mennesker ble såret. Hamas og Islamsk Jihad tok over 200 gisler med til ukjente oppholdssteder på Gazastripen. De fleste gislene var israelske, noen få var utenlandske statsborgere. Gjennom forhandlinger mellom Israel og Hamas er senere ca. 130 gisler løslatt, i en utveksling mot flere palestinske fanger fra israelske fengsler.

Fra dag én har Israel svart hardt og brutalt mot hele Gazastripen. Hjemmene til et stort flertall av befolkningen ligger nå i ruiner, folk er tvunget sørover på flukt, skoler og sykehus er bombet, også internasjonale hjelpearbeidere blir angrepet og drept. Dette har skapt et nytt nivå av frykt blant folk som var livredde fra før.

All infrastruktur har brutt sammen. Underernæring, desperat sult, sykdom og mangel på medisiner og rent vann krever mange liv – i tillegg til dem som blir drept av bomber, droner, tanks og geværer. Ved utgangen av 2023 var over 20 000 mennesker drept, derav ca. 10 000 barn. Et ukjent antall mennesker lå døde under ruinene. Over 50 000 var alvorlig kvestet for livet. Israel får kritikk fra mange hold

for ikke å følge humanitærrettens påbud om at gjengjeldelse også ved selvforsvar skal være proporsjonal.

Ved årets slutt var ca. 70 prosent av bygningene på Gazastripen ødelagt. Nær halvannen million palestinere var tvunget på flukt, etter hvert de fleste rundt Rafah, grensebyen i sør mot Egypt. Her bor det vanligvis 200 000 mennesker. Folk lever nå i stor frykt for Netanyahu varslede invasjon av Rafah, som etter hans vurdering «er tvingende nødvendig for å nå vårt mål om å utslette Hamas». Ifølge Israels statsminister er datoen fastsatt, men han vil ikke røpe når. Flere politiske ledere, både fra arabiske og vestlige stater – også USA, advarer Israel på det sterkeste om å invadere Rafah.

HVA ER ISRAELS MÅL MED KRIGEN?

Israels uttalte mål er å eliminere Hamas, men det er høyst uklart hva Israels mål med Gaza er når krigen en gang er over. Det hevdes at et sentralt motiv for Netanyahu er å holde seg selv utenfor israelske rettssaler. Statsministeren er tiltalt for flere alvorlige tilfeller av korrupsjon. Både i 2022 og i 2023 var det jevnlig massive demonstrasjoner mot den israelske regjeringen på grunn av et kontroversielt lovforslag som ville gjøre

det mulig for parlamentet Knesset å overstyre Høyesterett. For mange israelere er dette prinsipielt uakseptabelt i et land som påberoper seg å være Midtøstens eneste demokrati. USA og andre vestlige land advarte sterkt mot denne rettsreformen, som ble lagt på is etter 7. oktober.

Store kriser fører ofte til at folk slutter opp om sine ledere, også de som var upopulære før krisen inntraff. Etter 7. oktober forstummet protestene mot det omstridte lovforslaget. Meningsmålinger viser at et stort flertall israelere støtter krigføringen mot Gaza, men avdekker også at mange er rasende over at Netanyahu ikke prioriterer å få løslatt de gjenlevende gislene på Gazastripen.

Netanyahu spiller et høyt spill om Israels framtid. Israels brutale framferd vil føre til radikaliserings av mange unge palestinere som nå har mistet bokstavelig talt alt. Deres håp om en bedre framtid ligger også i ruiner.

ET STERKT SVEKKET PALESTINSK LEDERSKAP

Siden sommeren 2007 har Gazastripen vært ledet av Hamas og Vestbredden av Fatah. Siden samme år har Israel utsatt Gaza for en kvelende blokkade, med store følger for en innestengt sivilbefolkning på vel 2,2 millioner mennesker.

Bøndene på Vestbredden utsettes ofte for angrep og trakassering fra israelske bosettere og soldater.

Foto: Hilda Klaveness

I Gaza forsøker alle som best de kan å beskytte barna sine.

Det er lite spillerom for sivile aktører i Palestina. Både Fatah og Hamas frykter en fri debatt, og knebler ytringsfriheten i det palestinske sivilsamfunnet. Israels terrorstempling av sju internasjonalt anerkjente, palestinske rettighetsorganisasjoner i 2021 og full nedstengning av dem i 2022, har medført alvorlige tilbakeslag for arbeidet i regi av disse organisasjonene.

President Mahmoud Abbas (88) leder de palestinske selvstyremyndighetene på Vestbredden, men er tiltagende upopulær. Han ble valgt i januar 2005, og har nå sittet 15 år på overtid siden 2009 – uten noe nyvalg. Myndighetene har synkende oppslutning, mange anser dem som korruperte. De har et omfattende, men høyst kontroversielt samarbeid med israelske sikkerhetsmyndigheter. Dette er en stor provokasjon for palestinere flest, og den politiske splittelsen i deres eget lederskap er en tung bølge for dem.

ISRAEL OG DE ARABISKE STATENE

De senere årene har det vært en betydelig tilnærming mellom Israel og flere land i regionen: Bahrain, De forente arabiske emirater, Oman, Qatar og Marokko. Før 7. oktober pekte mange piler mot at det også kunne nærme seg en samarbeidsavtale mellom Israel og Saudi-Arabia, det politisk mest innflytelsesrike landet i den arabiske verden.

Flere internasjonale analytikere mener Hamas-angrepet mot Israel i stor grad var motivert av å få stoppet normaliseringen av et lenge anstrengt forhold mellom Israel og Saudi-Arabia, samt av å tvinge fram en ny debatt om palestinernes situasjon – etter flere tiår med en klart negativ utviklingspiral.

FOLKEMORDANKLAGER MOT ISRAEL

Mot slutten av 2023 la USA ned veto i Sikkerhetsrådet i FN mot to forslag om en

midlertidig våpenhvile mellom Israel og Hamas.

På tampen av året fikk debatten imidlertid en ny vri: 29. desember anmeldte Sør-Afrika Israel til den Den internasjonale domstolen (ICJ) i Haag for brudd på folkemordkonvensjonen. Sør-Afrika hevder at staten Israel gjennom handlinger og unnlatelse begår folkemord i Gaza. Anklagen skapte store debatter i hele verden. Realistisk sett vil en endelig konklusjon fra ICJ ta lang tid, kanskje flere år. Men domstolen har understreket at Israel må ta umiddelbare og effektive grep for å legge til rette for grunnleggende tjenester og humanitær assistanse til sivilbefolkningen i Gaza.

Så langt har ikke Israel respektert domstolens pålegg. Etter et halvt år med full krig mot Gazastripen og flere blokkerte resolusjoner i Sikkerhetsrådet, har palestinerne lite å håpe på fra verdenssamfunnet.

Resultater fra partnerne

Fagforbundet støtter fire av Norsk Folkehjelps tolv lokale partnere i Palestina:

- **Association for Women and Child Protection (AISHA)**
- **General Union of Cultural Centres (GUCC)**
- **Students' Forum Institute (SFI)**
- **Union of Agricultural Committees (UAWC)**

Også for samtlige partnere var det et før og et etter 7. oktober. Som alle andre måtte både ansatte og medlemmer i våre partnerorganisasjoner i Gaza flykte sørover på Gazastripen. Mange har måttet flykte flere ganger, flere har mistet både nære familie-medlemmer, kolleger og venner. På tross av umenneskelige forhold på alle kanter forsøker de likevel å holde et minimum av aktivitet i gang, etter hvert primært som akutt nødhjelp.

Gaza: **Association for Women and Child Protection (AISHA)**

Alle kulturer har utfordringer med vold mot kvinner og barn. En mangeårig humanitær krise gjør kvinnene på Gazastripen særlig voldsutsatt. Mange kvinner i Gaza lever med både fysiske og mentale skader etter israelske angrep, årelang blokade eller vold i sine nære relasjoner.

Før Seksdagerskrigen i 1967 kontrollerte Egypt Gazastripen. Lovverket er en blanding av Sharia-domstoler og egyptisk lovgivning, begge med svak beskyttelse av kvinner. I praksis har Palestina straffefrihet for vold i familien, noe AISHA jobber målrettet for å få endret. De tilbyr også psykososial støtte og juridisk veiledning til kvinner som har vært utsatt for kjønnsbasert vold.

Gazastripen har fem guvernater og en stor mengde lokale organisasjoner. Fram til 7. oktober rakk AISHA å gjennomføre et kompetansekurs over fire dager med 25 deltakere fra lokale organisasjoner. Kurset omfattet kvinners rettigheter, og hvordan man kan beskytte seg mot vold. De kjørte 25 treningstimer for en gruppe som var vervet for opplæring i å kunne delta i offentlige debatter. Målet var å bli mest mulig effektive talspersoner for kvinners rettigheter. AISHA satte sammen en gruppe med formål å drive lobby- og påvirkningsarbeid. Deltakerne ble intervjuet og valgt ut basert på både teoretiske og praktiske kriterier.

AISHA hadde seks møter med beslutningstakere i Sosialdepartementet for å overbevise dem om å prioritere kampen mot vold i hjemmet.

AISHA arbeider for å forebygge tidlige ekteskap, som er et økende problem i Palestina. Det er få utdannede terapeuter på Gazastripen, men AISHA har noen psykologer. De organiserte blant annet hundre bevisstgjøringssamlinger for kvinner fra hele Gazastripen. AISHA tilbyr prevensjonsrådgivning, psykologisk rådgivning og familieterapi. Kvinner som har fått mentale problemer etter å ha vært utsatt for kjønnsbasert vold, kan få støtte både individuelt og i grupper. Det kreves et stort mot å oppsøke hjelp for personlige problemer. Ca. 100 kvinner oppsøkte AISHA for juridisk og psykologisk rådgivning i 2023. Flere kvinner ble oppmerksomme på muligheten til å kunne anmelde en partner for vold.

Sammen med Utdanningsdepartementet utarbeidet AISHA en Life Skills Manual. De arbeidet også med å få gjennomslag for et nytt lovforslag for å styrke kvinners rettsvern, Family Endorsement Bill. AISHA tar miljøhensyn gjennom lavt forbruk av papir, lite reising og lav produksjon av avfall. De prioriterer å arbeide via

digitale møter og sosiale medier, og gjør en stor innsats for å få unge kvinner til å overkomme sin frykt for å snakke i det offentlige rom.

AISHA greide å opprettholde noe aktivitet på Gazastripen etter 7. oktober, uten kontor og etter selv å ha måttet flykte. I samarbeid med Norsk Folkehjelp mobiliserte de ressurser til å sørge for varm mat og noe økonomisk nødhjelp til internfordrevne flyktninger i Rafah. De bidro også med støtte til folk som måtte søke tilflukt i den ortodokse kirken i Gaza by. Som en av få palestinske organisasjoner ledet av kvinner, er AISHA et inspirerende eksempel for folk – midt i de enorme problemene krigen bringer med seg.

Gaza og Vestbredden: **General Union of Cultural Centres (GUCC)**

GUCC ble etablert i 1997 som et kulturelt nettverk for ungdom på Gazastripen. Etter hvert startet de å arbeide også på Vestbredden. Deres mål er å bidra til endring og større rettigheter for ungdom og kvinner. De bekjemper vold mot kvinner og såkalte æresdrap, og legger vekt på å mobilisere også menn i denne kampen. Palestina er et mannsdominert samfunn med sterke patriarkalske tradisjoner, der både ungdom og kvinner må tilkjempe seg sitt ytringsrom.

Palestina har lange kulturtradisjoner for levende musikk, litteratur og ulike kunstarter. GUCC ønsker å bidra til både holdnings- og samfunnsendringer gjennom kulturelle virkemidler, som teater, opera, noveller og korte radioinnslag. De mener at å engasjere seg gjennom ulike kulturuttrykk, vil motvirke folks apati og fortvilelse over død og elendighet, okkupasjon og blokade. Gazastripen har en rekke gamle og rike kulturminner. GUCC har medvirket aktivt til å beskytte disse, men siden 7. oktober ligger nå mange av dem i ruiner.

I 2023 fikk ti medlemsorganisasjoner støtte til å videreutvikle sine kulturuttrykk i kampen for likestilling og mot kjønnsbasert vold, med 20 unge menn og kvinner som veiledere i de fem kommunene på Gazastripen. Gjennom kultur styrker de ungdommens og kvinnenenes evne og mot til å delta politisk i sine respektive lokalsamfunn. GUCC nyter stor respekt blant palestinske organisasjoner, men måtte sette arbeidet sitt på hold da krigen brøt ut 7. oktober.

Vestbredden:

Students' Forum Institute (SFI)

Unge palestinere har lenge måttet slåss mot okkupasjon, blokad, økende arbeidsledighet og utbredt frustrasjon. Palestina har svake tradisjoner for at ungdom får sin rettmessige plass i samfunnet. SFI arbeider målrettet for å endre nettopp dette. Deres målgruppe er unge mellom 18 og 30 år i C-områdene rundt byene Hebron og Betlehem, samt unge representanter i kommunestyrene. SFI har base i Betlehem, men har flere aktive lokalkomiteer på Vestbredden.

For 2023 var deres mål tredelt: De ville øke sin egen innflytelse, de ville ha større deltakelse og økt aktivitet fra målgruppa. Ved utgangen av året kunne de rapportere om hundre tilfeller av overtramp på unges rett til å møtes og til å demonstrere. De arrangerte et dialogmøte i september med beslutningstakere på Al Quds-universitetet i Ramallah og ledere fra Betlehem fylke. I oktober deltok 20 unge på et dialogmøte i Joura Al-Shamaa om behovet for flere sikkerhetstiltak i landsbyen. I november var 30 studenter med på et Zoom-møte for å mobilisere flere frivillige til ikke-voldelig innsats etter utbruddet av krigen mot Gaza.

I juni arrangerte de sommerleir i Jeriko by i Jordandalen, med 50 deltakere fra 12 ungdomsgrupper i Hebron og Betlehem. På

leiren var det livlig diskusjon om alt fra toleranse til hvordan verve flere frivillige. SFI holdt ti møter med i alt 173 deltakere fra universiteter, flyktningleirer og landsbyer med tema ungdomsrettigheter. De lærte om hvordan drive et aktivt påvirkningsarbeid, og hvordan hatprat og ekstremisme kan motarbeides. I november organiserte de tre rundebordskonferanser med i alt 65 deltakere om den alvorlige sikkerhets-situasjonen på Vestbredden i skyggen av krigen mot Gaza.

Krigen har medført tyngre byrder på palestinere overalt, men særlig på Vestbredden. Antallet drap og massearrestasjoner har økt dramatisk. Stadig flere palestinere mister jobbene sine, og mangler penger til det mest livsnødvendige. Blant palestinske arbeidere er det et stort flertall unge, som må prioritere å skaffe seg en eller annen form for inntekt framfor å være aktivister i SFI. Selvstyremyndighetene greier knapt å betale folks lønninger, ikke engang 80 prosent av dem.

Det er både vanskeligere og langt farligere enn før å bevege seg utendørs, fordi mange veier mellom byene er stengt. Tross noen tilbakeslag på grunn av den spente situasjonen, prøver SFI å holde fast ved at de unges behov til enhver tid skal stå i sentrum for deres arbeid.

Gaza og Vestbredden: Union of Agricultural Work Committees (UAWC)

UAWC er det palestinske bonde- og småbrukarlaget, og har vært med i Fagforbundets portefølje helt fra starten i 2010. De er en grasrotorganisasjon for bønder og fiskere, og arbeider for å fremme deres rettigheter på Gazastripen og i C-områdene på Vestbredden. Bøndene og fiskerne organiserer seg for å beskytte sine rettigheter til land og vann. UAWCs mange lokalkomiteer når nærmere 150 000 enkeltpersoner. De

jobber aktivt med å få flere kvinner inn i ledelsen av de lokale komiteene.

UAWC har en juridisk avdeling. De fulgte opp 11 klagesaker om israelske ordre til palestinske bønder med pålegg om å evakuere fra jorda si, og stoppe arbeidet på over 260 mål jord. De dokumenterte israelske overgrep mot bønder og fiskere. De ferdigstilte byggingen av en 2,5 km lang landevei i beduinområdet Al Zawidyen i Hebron. 23 nettverksmøter ble holdt med 366 deltakere, derav 137 kvinner. De tok imot seks solidaritetsbesøk med 88 deltakere, derav 27 kvinner. I samarbeid med lokale landsbykomiteer fikk de fikk nydyrket 171 mål jord til Den palestinske landdagen 30. mars.

UAWC utfordrer både sine egne lokale myndigheter og den israelske okkupasjonsmakten. 659 palestinskeide strukturer ble ødelagt på Vestbredden, inkludert hus, arbeidsplasser og landbruksredskaper. Israel konfiskerte 711 palestinske eiendommer med kjøretøy, utstyr og trær. Over 1500 personer i 25 beduinlandsbyer ble tvangsfordrevet.

Fram til 7. oktober drev UAWC i tråd med sine opprinnelige planer for 2023. Men etter denne datoen måtte de suspendere alle sine aktiviteter på Gazastripen. De måtte også sette flere planlagte aktiviteter på Vestbredden på hold. Oliveninnhøstingen og andre planlagte solidaritetsaksjoner måtte avlyses. Men ved årets slutt var UAWC stolte over at de tross krigen likevel greide å komme i mål med de fleste av sine aktiviteter.

Usikker tilgang til mat er en menneskeskapt krise. Både på kort og på lang sikt er bønder og fiskere helt sentrale for den palestinske befolkningens overlevelse. I dette er UAWCs grasrotarbeid en viktig brikke i hele det okkuperte Palestina.

Foto: Are Stranden

APCC kjører kurs for ungdom i politisk deltakelse og debatt-teknikk.

Krigen mot Gaza har stor innvirkning på Libanon

Libanon er en del av det store konfliktbildet i Midtøsten. De siste fem årene har landet vært hardt rammet av politisk ustabilitet, økonomisk kollaps og en galopperende inflasjon. Over 80 prosent av befolkningen lever nå under fattigdomsgrensa. Også for Libanon er det et før og et etter 7. oktober 2023: Hamas-angrepet mot Israel og Israels påfølgende krig mot Gazastripen påvirker Libanon sterkt.

Ifølge Verdensbanken er Libanon ett av verdens økonomisk hardest rammede land siden 1950. Statskassa er tom. Flyktninger, barn, eldre, funksjonshemmede, migrantarbeidere og skeive rammes uforholdsmessig hardt. Offentlig sektor er sterkt svekket, særlig utdannings-, sikkerhets- og helse-sektoren. I store deler av landet greier ikke staten å forsyne befolkningen med strøm mer enn et par timer daglig. Rettssystemet

er alt annet enn uavhengig, og utsettes ofte for politisk innblanding. Økonomisk og politisk korrupsjon er utbredt.

Libanon har flest flyktninger i verden målt i forhold til innbyggertallet. Det bor vel 180 000 FN-registrerte palestinske og ca. en million syriske flyktninger i dette lille landet, med en befolkning totalt på vel seks millioner. Palestinerne i Libanon har ikke

 FAKTA OM LIBANON

Offisielt navn: Den libanesiske republikk

Hovedstad: Beirut

Flateinnhold: 10 400 km²

Folketall: 6,49 millioner inkl. ca 950 000 registrerte syriske flyktninger (ifølge FN), 208 000 palestinske flyktninger (180 000 Palestina, 28 000 Syria)

Språk: Arabisk (offisielt), fransk, engelsk, armensk

Tall som ikke inkluderer syriske og palestinske flyktninger:

Religion: 64 % muslimer (ca 50/50 sunnier og shia), 32 % kristne, 4 % drusere

Gjennomsnittsalder: 36 år

Forventet levealder: 79 år

BNP pr. innbygger: 4,136 USD (2021)

Kilder: Verdensbanken, FN, CIA - The World Factbook

statsborgerskap, de nektes arbeid innenfor 39 yrker, de har ikke rett til å eie sin egen bolig og bor i de offisielt 12 flyktningleirene spredd over hele landet.

ET FØR OG ET ETTER 7. OKTOBER

De palestinske flyktningene i Libanon er sterkt preget av krigen mot Gaza. De beskriver sin egen situasjon som *et før og et etter 7. oktober*. Hizbollah skyter raketter fra Sør-Libanon mot israelsk territorium. Israel bomber massivt i sør, også med lydløse droner. Ifølge Israel er det Hizbollah som er målet, men mange sivile blir rammet. Det er usikre tall over antallet drept, men flere sivile og tre journalister ble drept i sør mot slutten av 2023. Mer enn 50 000 oliventrær

Foto: Are Stranden

Aktive kvinner fra Najdeh i flyktningleiren Shatila i Beirut.

er brent ned. Landbrukssektoren ligger nede, blant annet på grunn av omfattende bruk av hvit fosfor. Nær 100 000 mennesker fra sør har måttet flykte nordover til et usikkert liv der. De tre palestinske flyktningleirene nærmest grensa mot Israel frykter at de også kan være mulige bombemål.

Mange palestinere i Libanon ser krigen i Gaza som et uttrykk for palestinsk motstand, tross alle de drepte og de enorme sivile lidelsene. De opplever det som at verden endelig ser palestinerne situasjon, etter årtier med taus ikke-innblanding fra det internasjonale samfunnet.

UNRWA ER ALT FOR PALESTINERNE

UNRWA er FNs hjelpeorganisasjon for palestinske flyktninger i Midtøsten. FNs flyktningkonvensjon ble vedtatt av generalforsamlingen i 1951, men allerede i 1949 etablerte de UNRWA – med mandat å sørge for humanitær assistanse og beskyttelse overfor registrerte palestinske flyktninger i Midtøsten, i påvente av en rettferdig og varig løsning av deres situasjon.

UNRWA plikter å drive blant annet helsetilbud og skoler i Syria, Jordan,

Libanon, Gaza og på Vestbredden inkl. Øst-Jerusalem. Driften av UNRWA står og faller med internasjonal finansiering. De siste årenes dramatiske underfinansiering har hatt store følger for alle palestinere i området. Mange land satte punktum for sin støtte da Israel beskyldte UNRWA for at 12 av deres over 30 000 ansatte var Hamas-medlemmer, og innblandet i terrorangrepet mot Israel 7. oktober.

Norge har fortsatt å støtte UNRWA, men FN-organisasjonen frykter nå at de kan komme til å måtte stenge helt ned. I så fall vil dette få svært dramatiske følger for Libanons palestinske flyktninger. Av politiske grunner ønsker ikke den libanesiske staten å ta over UNRWAs rolle.

De palestinske flyktningene er helt avhengige av UNRWA-finansiering for å få dekket sine basisbehov. Seks av de ti største UNRWA-donorene i Libanon har nå kuttet sin støtte. En mulig kollaps av UNRWA vil føre til stengte skoler, større arbeidsledighet, økt fattigdom, flere tyverier og fare for mer vold i leirene. Unge menn dropper allerede nå ut av skolen for å prøve å kunne forsørge sine familier. En mulig

nedstengning av UNRWA-skolene i leirene vil medføre en ytterligere forverring for allerede marginalisert ungdom.

HVA GJØR UNRWA I LIBANON?

Årlig tilbyr UNRWA primærhelsetilbud for 180 000 registrerte, de behandler 50 000 sykehuspasienter og gir kreftmedisiner til 600 personer. De drifter grunnskoler for ca. 40 000 barn, og yrkesopplæring for 2000 ungdommer. Ved store kutt eller full nedstengning vil alle enkeltskjebner bak tallene rammes hardt, og få livene sine snudd på hodet.

UNRWA er helt avgjørende for infrastrukturen i de 12 palestinske flyktningleirene – som vann, kloakk, elektrisitet og søppelhåndtering. De tilbyr sosiale tjenester som psykososial støtte, traumebehandling og volds- og konfliktforebygging. Videre tilbyr de kontantstøtte til særlig sårbare personer – barn, eldre, kronisk syke og folk med funksjonsnedsettelse. Deres ca. 3500 ansatte i Libanon forsørger også sine egne familier.

UNRWA tilbyr kontantstøtte til ca. 28 000 palestinske flyktninger fra Syria. Hvis det

blir så store kutt som fryktet i humanitære tjenester for palestinerne, kan dette skape økt spenning mellom dem og de syriske flyktningene i landet, som mottar støtte fra UNHCR, FNs høykommissær for flyktninger. Man risikerer at spenningen vil kunne øke, både innad i leirene og overfor resten av landets innbyggere.

Palestinske flyktninger forteller at støtten fra UNRWA også handler om å bli sett, og er en anerkjennelse av deres rett til retur til sitt opprinnelige hjemland. Om UNRWA ikke er der for dem, hvem vil være der da?

VÅRE PARTNERE HAR MÅTTET ENDRE MÅTEN DE JOBBER PÅ ETTER 7. OKTOBER

Norsk Folkehjelp har arbeidet i Libanon siden 1982. Programmet omfatter rydding av landminer og klasebomber samt langsiktig utviklingsarbeid i samarbeid med palestinske og libanesiske organisasjoner. Fagforbundet støtter arbeidet for ungdom og kvinner gjennom Arab Palestinian Cultural Club (APCC) og Kvinner Kan (Women Can Do It), med nettverket Najdeh som gjennomførende partner. Fagforbundet fullfinansierer Kvinner Kan.

I tillegg til sitt vanlige arbeid driver partnerne våre nå også et aktivt solidaritetsarbeid med Gaza, med mobiliseringer og pengeinnsamlinger til ulike organisasjoner i Gaza. Partnerne våre sliter med usynliggjøring og nedstenging av kontoer i sosiale medier, fordi Meta, Tiktok og andre plattformer diskriminerer innholdet de ønsker å publisere. Krigen mot Gaza, de dramatiske UNRWA-kuttene og økende arbeidsløshet har forsterket indre spenninger og sosial uro i de palestinske flyktningleirene. Tidligere har partiet Fatah vært politisk dominerende i leirene, men mye tyder på at Hamas nå har økt støtte.

APCC snakker med desillusjonert ungdom

og reflekterer med dem om deres situasjon. APCC står for en ikke-voldelig motstand mot vanskelige levekår, der de unge selv skal være i sentrum som engasjerte aktører.

I 2023 gjennomførte APCC opplæring om hva de står for, deres verdier og interne adferdsregler. Både ansatte og frivillige var med på å revidere en treningsmanual. Det ble avholdt demokratiske valg av nytt styre og til flere komiteer. Alle medlemmer kunne stemme, og alle var valgbare. Medlemmene ble aktivt oppfordret til å nominere hvem de ville. 50 unge kvinner og menn stilte som kandidater på et landsmøte med vel 140 delegater. Det var en åpen avstemning som ble overvåket av uavhengige, eksterne observatører. Alle kunne framføre klager de måtte ha i inntil 24 timer etter valget.

Slike valg bidrar til større bevisstgjøring om verdien av åpne beslutningsprosesser, og hva et reelt medlemsdemokrati innebærer. APCC er veldig opptatt av unge kvinners rettigheter. Resultatet var 43 prosent kvinner blant de valgte representantene.

ET BREDT TILBUD TIL DE UNGE

I 2023 gjennomførte APCC bevisstgjøringskurs i demokrati og medbestemmelse, med 15 kvinnelige og 20 mannlige deltakere. Et separat kurs i hvordan fatte avgjørelser uten å skape konflikt hadde åtte deltakere, tre kvinner og fem menn. 40 kvinner og 40 menn deltok på et kurs i hvordan skille mellom gode prestasjoner og negativ individualisme. De har holdt uformelle kurs i *Hvordan velge min universitetsgrad*, der de informerer om søknadsprosessen og mulige stipend de unge kan søke på.

APCC bidro i en kampanje for ofrene etter jordskjelvet i Tyrkia og Syria i februar. De markerte 75 år siden Al-Naqba da staten Israel ble etablert. De har flere aktiviteter både innen sport og kunst samt en egen

komité som tilbyr ulike tiltak overfor barn. Alt i alt fikk APCC betydelig større gjenomslagskraft i løpet av 2023.

KVINNER MED STAMINA

Det palestinske samfunnet er tradisjonelt mannsdominert, og livet i flyktningleirene styres i stor grad av menn. Kvinner og unge jenter har et begrenset spillerom. Vold i hjemmet og tenåringssekteskap er et økende problem. Kvinner Kan-programmet arbeider for å styrke palestinske kvinners status – i leirene så vel som i familien, for at de skal kunne bidra mer aktivt på alle plan i sine respektive lokalsamfunn. Najdeh arbeider for å beskytte kvinner og unge jenter mot privat vold, og for større likestilling mellom kvinner og menn. De arbeider også med omsorgsrollen i familiene – for å få flere menn til å ta sitt ansvar her.

Unge kvinner utsettes for omfattende seksuell trakassering på nettet. I leiren Burj El-Baranjeh organiserte Najdeh et eget seminar om hvordan kvinner kan beskytte seg mot netthets. I Ein El-Hilweh har de jobbet spesielt med kvinners og jenters rolle i kjølvannet av den store økonomiske krisen i Libanon. I Tyr har de fokusert på å motarbeide stoffproblemer, gambling og hets på nettet. I Nahr El-Bared konsentrerte Najdeh seg om hvordan kvinner kan styrke sin politiske deltakelse, blant annet gjennom opplæring i lederrollen. Flere aktivister har dannet komiteer som lager kampanjer for lokale kulturelle, sosiale og helserelevante initiativ. Najdeh arrangerer åpne møter der viktige beslutningstakere møtes for en åpen dialog om kvinners rolle i leirene. Her får kvinnene trening i å ta ordet og stå fram i en ofte mannsdominert forsamling.

Også for Najdeh har krigen mot Gaza hatt store følger. På slutten av året måtte de legge flere av sine planer på is, da all oppmerksomhet var rettet mot Gaza.

En av verdens største glemte kriser

Foto: Fagforbundet

Verdens yngste stat er republikken Sør-Sudan, ett av verdens aller fattigste land. Etter flere tiår med blodige konflikter mellom ulike etniske grupperinger, erklærte Sør-Sudan sin løsrivelse fra Sudan 9. juli 2011. Men bare to år senere brøt det ut ny borgerkrig. Også i nabolandet Sudan brøt det ut full borgerkrig i april 2023.

Ca. en halv million sudanske flyktninger har måtte flykte til Sør-Sudan. Nær ni millioner – ca. tre fjerdedeler av befolkningen – har kritisk behov for humanitær nødhjelp. Folk må leve med vedvarende matusikkerhet, underernæring, kolera, malaria, mangel på rent vann og medisiner. Til tross for en dypere krise fikk Sør-Sudan mindre internasjonal bistand i 2023.

STADIG VÆPNEDE SAMMENSTØT

Borgerkrigen i Sør-Sudan sprang ut av maktkamp og politiske uenigheter innad i den tidligere frigjøringsbevegelsen, mellom *Sudan People's Liberation Movement (SPLM)* og *SPLM-IO, SPLM in Opposition*. Den dag i dag er de to erkerivaler. Begge rekrutterer og bruker barnesoldater. Borgerkrigen har tvunget ca. 2,4 millioner sørsudanere på flukt, primært til nabolandene Uganda og Sudan.

Salva Kiirs regjering leder et svært represivt regime. Regjeringen hevder den prioriterer å etablere statlige institusjoner som skal være pålitelige, inkluderende og transparente, men dette har vist seg å være helt illusorisk. Landet har et trangt ytringsrom for sivile aktører, som stadig blir slått hardt ned på.

Kvinner i Women Advancement Organization står sammen for å bli selvstendige gjennom å skaffe seg sitt eget levebrød.

Aktivister og journalister som kritiserer myndighetene, risikerer å bli arrestert, torturert og i verste fall drept. Dette fører til utstrakt selvsensur. *World Press Freedom Index* fra mars 2023, utgitt av *Reporters Without Borders*, rangerer Sør-Sudan som nummer 118 av 180 land på indeksen for pressefrihet. Seks journalister fra den offisielle kringkasteren ble arrestert og senere løslatt, for angivelig å ha publisert 'pinlige nyheter' om presidenten. Norsk Folkehjelps partnere var sentrale i arbeidet for å få de seks løslatt.

KJØNNBASERT VOLD SOM STRATEGI

Spesialister på internasjonal humanitærrett har slått fast at regjeringen bevisst har brukt sult som våpen, de har rettet angrep mot bistandsarbeidere og tvunget fram en massiv tvangsflytting av sivile. Sør-Sudan regnes som ett av de farligste landene i verden for internasjonale bistandsarbeidere: 22 internasjonale hjelpearbeidere ble drept pr. august 2023. Bare fra januar til juni kunne UNMISS, *UN Mission in South Sudan*, dokumentere mange tilfeller av vold mot sivile, inkludert barn. Mange ble drept, mange ble såret og lemlestet, mange ble også bortført. Kvinner blir ofte utsatt for konfliktrelatert, seksuell vold. Kjønnbasert vold mot kvinner og barn er et av landets største problemer.

FN opprettholder sitt vedtak fra 2018 om våpenembargo mot landet – et forbud mot salg av militært materiell.

STOR ULIKHET OG VOLDSOM PRISSTIGNING

De siste årene har Sør-Sudan hatt en galopperende inflasjon, som skaper enorme problemer for alle i landet. Det er ekstreme forskjeller mellom folks adgang til politisk og økonomisk makt, med kun en liten elite på toppen av makthierarkiet. Kvinners representasjon på alle styrings-

nivåer skal være 35 prosent, men antas å ligge på 24 prosent. Yngre mennesker anslås en representasjon på 16 prosent. Tradisjonelt er det eldre menn som har forvaltet all makt i landet.

Fra naturens side er Sør-Sudan et fruktbart land, men borgerkrigen har i stor grad ødelagt landbruket. Prisstigningen på matvarer har vært skyhøy. Det er stadig væpnede sammenstøt i deler av landet. Historisk sett er stridens kjerne langvarige konflikter mellom ulike klaner og etniske grupper, samt uløste tvister om territorium og tilgang til vann og beiteområder. Men disse konfliktene brukes nå også som del av et politisk spill.

BLIR DET PLANLAGTE VALGET GJENNOMFØRT?

En skjør fredsavtale ble inngått i 2018, og utløper i februar 2025. En koalisjonsregjering har styrt landet siden 2020, gjennom forordninger nærmere beskrevet i *Revitalisert avtale om løsning av konflikten i republikken Sør-Sudan*. Regjeringen har proklamert nyvalg i desember 2024, men det er høyst usikkert om valget vil bli gjennomført.

Et valg krever en folketelling, som Sør-Sudan ikke har hatt siden 2011. En folketelling anslås å kunne ta et drøyt år, og krever penger for å kunne bli gjennomført. Ingen penger er satt av til formålet. Et valg kreve utplassering av en omforent hær, og ikke som nå ulike hærer basert på etnisitet.

Foreløpig er man meget langt unna å nå dette målet. Et valg i desember 2024 krever også at politiske partier registrerer seg hos myndighetene. Til dette kreves det penger, en stor mangelvare hos nye politiske grupperinger som kan ønske å stille til valg.

Både en mulig gjennomføring og en mulig avlysning av valget vil innebære et stort potensial for ytterligere uro i landet.

FAKTA OM SØR-SUDAN

- Styreform:** Republikk
 - Hovedstad:** Juba
 - Offisielle språk:** Engelsk (offisielt), arabisk
 - Flateinnhold:** 644 329 km² (Norge: 385 000 km²)
 - Folketall:** 12 millioner
 - Religion:** Animisme, kristendom og islam
 - BNP pr. innbygger:** 458 USD, 2022 (Norge 108,729 USD, 2023)
 - Alder:** 42 % under 14 år (Norge 17,8)
 - Fødselsrate:** 37,1 per 1000 (Norge 10,4)
 - Forventet levealder:** 55 år (Norge 83 år)
 - Flyktninger:** 2,3 millioner internt fordrevne, 2,4 millioner fordrevne til nabolandene. Over 60 % av befolkningen står overfor alvorlig matusikkerhet. 560 000 sudanesiske flyktninger til Sør-Sudan.
- Kilder: Verdensbanken, FN, CIA - *The World Factbook*

EKSTREM TØRKE OG ÅRLIGE FLOMMER

Nilen går gjennom Sør-Sudan. Landet ligger nær Ekvator og er rikt på naturressurser, primært olje og vann, med store, fruktbare arealer til landbruk og beitedyr.

Inform Risk Index 2023 (utgis av Europakommisjonen) rangerte Sør-Sudan blant verdens ti mest sårbare land for konsekvensene av klimaendringer – som store flommer og ekstrem tørke, begge et tilbakevendende problem for landet. I mai 2021 ble landet rammet av den verste flommen på 60 år.

Kultursamling i regi av Active Citizen South Sudan. Folk fra ulike stammer møtes i en stor flyktningleir i utkanten av hovedstaden Juba.

NORSK FOLKEHJELP I SØR-SUDAN

Norsk Folkehjelp har arbeidet i Sør-Sudan siden 1986. Vårt mål er å bidra til et stabilt og fredelig land der folk selv får mer innflytelse over landets utvikling og egen hverdag. Våre lokale samarbeidspartnere arbeider for å styrke kvinners og ungdoms rettigheter, samt folks rettigheter til jord, vann og land. Det står også sentralt å bygge opp frie medier.

Fra 2021 ble Postkoms tidligere avtale med Norsk Folkehjelp om Sør-Sudan tatt inn i samarbeidsavtalen mellom Fagforbundet og Norsk Folkehjelp. Fagforbundets støtte i 2023 gikk til seks av Folkehjelpas nær 30 lokale partnere:

- Action for Conflict Resolution (ACR)
- Active Citizen South Sudan (ACSS)
- Africa Live Aid (ALA)
- Anataban Arts Initiative
- Rumbek Youth and Sports Association (RYSA)
- Women Advance Organisation (WAO)

Fagforbundet bidrar til å styrke rettighetene for kvinner og ungdom. Arbeidet omfatter blant annet tiltak for å redusere kjønnsbasert vold, styrke kvinners og ungdoms juridiske rettigheter, øke tilgangen til spare- og lånegrupper og aktivisere ungdom i idrett, kultur og ulike kampanjer. Kvinner og jenter blir utsatt for vold i tråd med landets herskende patriarkalske normer, som

resultat av en omfattende kjønnsulikhet og årelange konflikter.

PARTNERNES FOKUS I 2023

Action for Conflict Resolution (ACR) organiserer møter om fundamentale menneskerettigheter og likestilling. Sør-Sudan er et stammesamfunn. ACR kjører kampanjer ledet av ungdom om hvordan få flere unge inn i ulike beslutningsprosesser, og hvordan motarbeide lokal tribalisme. De organiserer trening i ikke-voldelige aksjoner, og på hva som bidrar til å bygge fred. De arrangerer kulturfestivaler under tittelen *We are one* til støtte for lokalt forsoningsarbeid. ACR driver folkeopplysning om korrupsjon, og hvordan denne kan bekjempes.

Active Citizen South Sudan (ACSS) arbeider mot tribalisme og til fremme av menneskerettighetene. De trener på ikke-voldelige aksjoner og fredsbygging, blant annet gjennom sports- og kulturfestivaler. De har ansvar for et radioprogram om likestilling, forsoning, interkulturell dialog og hvordan folk kan sørge for god hygiene. ACSS publiserer artikler om disse temaene.

Africa Live Aid (ALA) er kvinneorganisasjon, og driver blant annet aktiv opplæring i hvordan bistå ofre for seksuell vold. De holder åpne utendørshøringer om rettighetene til marginaliserte grupper, og

arrangerer radiosamtaler om kvinners og unge jenters rettigheter. ALA produserer informasjonsmateriell, og driver likemannsopplæring.

Anataban Arts Initiative ble etablert i 2017 av unge kunstnere og aktivister. De ønsker å bidra til forsoning gjennom musikk, gateteater, sosiale medier og radioprogram. De vil påvirke ungdom til å ikke slutte seg til væpnede grupper, og tilbyr de unge positive alternativer som sport og kreative måter å skaffe seg et levebrød. De arbeider også med å påvirke lovverket positivt for ungdom, som studiestøtte og bedre muligheter for å få unge mennesker inn i maktposisjoner. De organiserte en radiokampanje med tema *Zaman Nå er det vår tur*. (Anataban betyr *Jeg er sliten. Du kan lese mer om dem på s. 21–22.*)

Rumbek Youth and Sports Association (RYSA) arbeider aktivt mot tvangsekteskap og ungdomsekteskap, begge utbredt i Sør-Sudan. De organiserer dialoger mellom ungdom om likestilling og grunnleggende menneskerettigheter, og driver aktiv ikkevoldstrening mot tribalisme. De kjører kampanjer mot korrupsjon og å få flere unge mennesker inn i landets beslutningsprosesser.

Women Advance Organisation (WAO) arbeider for å bedre det nasjonale lovverket, og at barneekteskap må forbys. Ofre for kjønnsbasert vold skal ha tilgang til rettsvern og medisinsk hjelp. WAO driver kampanjer mot kjønnsbasert vold, bistår kvinner til å etablere et levebrød og i prosessen om hvordan de kan eie land. De foretar grundige risikoanalyser, og planlegger for hvordan konflikter kan forebygges og håndteres. De arbeider for at kvinner må inkluderes i de lokale fredskomiteene, som gjør en viktig innsats i å forebygge og løse lokale konflikter mellom stammer og enkeltpersoner.

Shawan Al-Jabarin er direktør for den palestinske menneskerettighetsorganisasjonen Al Haq. Han innledet fra Ramallah på en stor konferanse i Oslo i november.

Foto: Ingunn Eriksen

Samarbeidsprosjektet har fått større politisk betydning

Siden 2009 har Fagforbundet og Norsk Folkehjelp samarbeidet om å sette søkelys på norske aktørers medvirkning til den israelske okkupasjonen av palestinske områder. I 2023 har vi sett et betydelig økt fokus på norske bånd til okkupasjonen som følge av krigen i Gaza, stadig flere bosettinger og mer vold mot palestinske lokalsamfunn på Vestbredden.

NORSK PALESTINA-POLITIKK

Samarbeidsprosjektet har i lang tid etterspurt endring i norsk Midtøsten-politikk. Vi bisto med å få publisert et åpent brev til utenriksministeren i Dagsavisen 18. mars med tittel Skal det bli to stater, må folkeretten være ryggraden, skrevet av Francesca Albanese, FNs spesialrapportør for menneskerettighetssituasjonen i det okkuperte palestinske området.

I mars sa daværende utenriksminister Anniken Huitfeldt (Ap) i en redegjørelse for Stortinget: «Vi har ikke vært lengre fra en

tostatsløsning enn siden før Oslo-prosessen for over 30 år siden. Jeg har tatt til orde for en kritisk vurdering av vårt engasjement i konflikten. Politikken vår må reflektere realitetene på bakken.» Imidlertid skjedde det lite med den kritiske vurderingen før Hamas angrep Israel 7. oktober.

Krigen i Gaza ga økt aktualitet til vår felles konferanse i november: From Occupation and War to Freedom and Justice. Konferansen ble holdt i anledning 30-årsjubileet for den første Oslo-avtalen. Den tok for seg hvordan palestinerne rettigheter kan

sikres i henhold til folkeretten, og spesielt Norges rolle og ansvar. Innledere var Shawan Al-Jabarin fra den palestinske menneskerettighetsorganisasjonen Al-Haq, Sari Bashi fra Human Rights Watch, Alaa Tartir fra Stockholm International Peace Research Institute (SIPRI), Neve Gordon fra Queen Mary University of London, Lara Friedman fra Foundation for Middle East Peace (FMPE) og Rula Shadedd fra The Palestine Institute for Public Diplomacy (PIPD). Fra Norge deltok statssekretær Andreas Motzfeldt Kravik (Ap) fra Utenriksdepartementet, samt en

rekke norske eksperter og ungdomspartiledere. Konferansen var et samarbeid med LO og Mellomkirkelig råd, med økonomisk støtte fra Stiftelsen Fritt Ord.

Krigen i Gaza førte til mer oppmerksomhet på Stortinget om flere av sakene samarbeidsprosjektet har jobbet med i lang tid. Disse inkluderte krav om forbud mot bosettervarer og -tjenester, press for å få Oljefondets investeringer ut av okkupasjonen, krav om norsk tilslutning til FNs apartheidkonvensjon og anerkjennelse av Palestina som egen stat. Stortinget vedtok «å be regjeringen være forberedt på å anerkjenne Palestina som en egen stat på et tidspunkt der en anerkjennelse kan ha positiv innvirkning på en fredsprosess og uten forbehold om en endelig fredsavtale». Samarbeidsprosjektet har også bistått med bakgrunnsinformasjon til flere parlamentariske spørsmål.

Klassekampens forside mandag 13. november 2023

NÆRINGSLIVETS ANSVAR I KONFLIKTOMRÅDER

I januar behandlet Stortinget den nye Eierskapsmeldingen, om statens direkte eierskap i selskaper. Meldingen sier at staten er opptatt av at selskaper i konfliktområder skal vise respekt for internasjonal humanitærrett, noe både samarbeidsprosjektet og LO jobber aktivt for. Samarbeidsprosjektet sendte et skriftlig innspill til Stortingets næringskomité om behovet for veiledninger som tydeliggjør hvordan folkeretten skal overholdes når selskaper opererer i konfliktområder.

I slutten av juni kom en oppdatering av FN-databasen av selskaper med problematisk virksomhet på okkupert palestinsk område. FN-databasen er en av de viktigste kildene til informasjon som fondsforvaltere bruker i sitt aktsomhetsarbeid. FNs høykommissær for menneskerettigheter har gjennomgått på nytt de 112 selskapene i den opprinnelige databasen fra februar 2020. Som følge av gjennomgangen er antall selskaper i databasen redusert med 15 selskaper.

Rådet oppga manglende budsjett som årsak til at oppdateringen kun forholdt seg til den publiserte listen fra 2020. Samarbeidsprosjektet sluttet seg til flere internasjonale underskriftskampanjer til støtte for finansiering av databasen og for den fulle og årlige implementeringen av mandatet. På FNs menneskerettighetsråd ble det i juli vedtatt en resolusjon som ba FNs generalsekretær allokere de økonomiske og menneskelige ressurser og ekspertise som er nødvendig for å styrke kapasiteten til FNs høykommissær for menneskerettigheter for å sikre at mandatet blir fullt ut implementert.

I september ga vi innspill til FNs arbeidsgruppe for næringsliv og menneskerettigheter i Genève til deres arbeid med en rapport om Investors, ESG (miljø-, sosiale og forretningssetiske forhold) and Human Rights.

NORSKE FINANSAKTØRER

Samarbeidsprosjektet gikk gjennom Oljefondets beholdninger ved publisering av de nyeste tallene i slutten av 2022. Vi fant 66 selskaper i porteføljen med aktivitet som bidrar til å opprettholde eller utvide bosettingene og/eller okkupasjonen. Dette er en økning på tre selskaper siden siste gjennomgang. Våre kampanjesider har blitt oppdatert i tråd med dette, men der kommer det også fram at fire selskaper er solgt ned av Norges Bank Investment Management (NBIM) siden kampanjen begynte. Tre er ekskludert etter tilrådninger fra Etikkrådet, og to er fjernet fra listen etter at selskapene selv har besluttet å avslutte sin virksomhet på okkupert palestinsk territorium. Samarbeidsprosjektet og LO hadde et eget møte med NBIM i februar.

Den årlige stortingsmeldingen om Statens pensjonsfond utland ble behandlet av Stortingets finanskomité fra april til juni. I april deltok samarbeidsprosjektet på åpen høring i komiteén. Vi sendte også et skriftlig innspill der vi påpekte at antall selskaper i porteføljen pr. 31.12.2022 med aktiviteter på okkupert palestinsk område som er uforenlig med folkeretten og anerkjente standarder (66 selskaper), i liten grad hadde endret seg til tross for en del eksklusjoner de siste årene. Vi ba om fortsatt innsats og understreket behovet for at alle selskaper med virksomhet i konfliktområder, må gjennomgå med en forhøyet grad av aktsomhet.

Fagforbundet og Norsk Folkehjelp er en del av Don't Buy into Occupation, en koalisjon med 26 palestinske, regionale og europeiske organisasjoner. Samarbeidsprosjektet er en aktiv deltaker her.

Foto: Ingunn Eriksen

Internasjonale mediers dekning av terrorangrepet mot Israel 7. oktober var en sentral del av konferansen i Oslo i november.

Finanskomitéens innstilling til Stortinget inkluderte en mindretallsmerknad fra SV, Rødt og MDG som viste til den siste rapporten fra Don't Buy into Occupation-koalisjonen. Den sier at Oljefondet er den største europeiske investoren i selskaper som er involvert i ulovlige bosettinger. Merknaden fremmet et forslag om å endre Oljefondets retningslinjer for observasjon og utelukkelse av selskaper, for å sikre at fondet trekker sine investeringer ut av selskaper knyttet til folkerettsstridig okkupasjon og andre folkerettsbrudd.

Den tredje Don't Buy into Occupation-rapporten ble publisert i desember. Rapporten viser at over 700 finansaktører fortsatt har slike koblinger til 51 selskaper på okkupert område. Oljefondet topper listen av investorer med sine 13 milliarder USD investert i disse selskapene. Lanseringen ble dekket 12. desember i E24: Oljefondet, DNB og Storebrand knyttes til israelske bosettinger: – Hinder for fred.

Som følge av både betydelig økt vold mot palestinske lokalsamfunn på Vestbredden og krigen i Gaza fra 7. oktober fikk våre to nettbaserte kampanjer økt oppmerksomhet – oljefonds- og bankkampanjen. Ved slutten av året hadde over 18 000 mennesker sendt beskjeder til Norges

Bank, Etikkrådet, Finansdepartementet og Stortingets finanskomité om Oljefondets beholdninger i selskaper med virksomhet på okkupert område. Dette er en økning på rundt 6000 siden juni 2023.

Fra bankkampanjens nettsider ble det sendt ca. 2500 e-poster til norske banker av individuelle kunder i årets siste tre måneder. Den økte trafikken på kampanjens nettsider har ført til mer direkte kontakt med bankene. Vi har hatt korrespondanse med flere kapitalforvaltere og sparebanker, samt egne møter med flere av dem. I februar tilrettela samarbeidsprosjektet også for et møte mellom norske finansaktører og Francesca Albanese (se s. 15).

Begge kampanjene har vært hyppig omtalt i media. Samarbeidsprosjektet ble intervjuet av blant andre Klassekampen, Nettavisen, P4, FinansWatch og BankShift. Bankkampanjen var toppsak på NRK-nyhetene 17. november.

Samarbeidsprosjektet har vært kritisk til Oljefondets investeringer i israelske statsobligasjoner helt siden 2009. Obligasjonene er statslån uten betingelser i bytte mot en avtalt rentesats. Lånet er en del av Israels statsbudsjett, og brukes blant annet til å finansiere okkupasjonen, bosettingene

og krigene mot Gaza. I begynnelsen av året utgjorde obligasjonene 4,7 milliarder kroner. Oljefondet solgte seg ut av disse i løpet av våren og høsten på grunn av Israels usikre økonomi og fare for budsjettunderskudd.

OFFENTLIGE ANSKAFFELSER

I mai ble den nye Oslo-modellen lansert. Den består av seriositetskrav og krav til aktsomhetsvurderinger for et seriøst næringsliv. Modellen har blitt benyttet siden 2017 i kommunens kontrakter innen bygg og anlegg, renhold og utsatte tjenestområder, for å bekjempe arbeidslivskriminalitet og sosial dumping.

I den nye Oslo-modellen ble det presisert at Oslo kommune ikke skal handle med leverandører hvis deres aktiviteter kan knyttes til alvorlige brudd på grunnleggende menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter eller internasjonal humanitærett, alvorlige miljødeleggelse eller korrupsjon. Dette omfatter også at kommunen ikke skal handle med leverandører som direkte eller indirekte medvirker til å opprettholde ulovlig okkupasjon. Samarbeidsprosjektet har vært blant aktørene som har kommet med innspill til kommunens politikere og administrasjon i prosessen med revidering av modellen.

Aktiv innsats i fylkene

I mars møttes det nye ambassadørkorpset på Sørmarka. En delegasjon til Sør-Sudan gikk etter planen, mens den planlagte delegasjonen til Palestina måtte avlyses. De ambassadørene som skulle deltatt på reisen, var Cathrin fra Oslo, Chris Marius fra Finnmark, Knut Remi fra Vestland, Maria fra Innlandet og Renate fra Troms.

2023 ble preget av en markant eskalering av volden på Vestbredden og angrepene mot Gaza etter 7. oktober. 9. oktober var det heldagssamling hos Norsk Folkehjelp for dem som etter planen skulle ha reist til Palestina i slutten av oktober. Fagforbundet arrangerte digital debrief i oktober og november, og flere Teams-oppdateringer i løpet av året.

AGDER: Morten Ekeland

Ship to Gaza var i Kristiansand i april. Morten fikk Fagforbundet Agder til å finansiere både havneavgiften og kostnader ved kveldsarrangementet, der han holdt innledning. Han har kontakt med Palestinakomiteen i fylket. I november var han på *From occupation and war to freedom and justice*, arrangert av Fagforbundet, Norsk Folkehjelp og flere. Via Fagforbundet Agder har Morten fått et eget budsjett for 2024 til arbeidet som Palestina-ambassadør.

AKERSHUS: Erik Fjeldstad-Næss

Året ble brukt til å bli fortrolig med ambassadørrollen. Erik feiret 1. mai i Oslo, og har holdt seg oppdatert gjennom norske og utenlandske medier. Han har kontakt med den lokale Palestinakomiteen.

BUSKERUD: Heidi Engum

Heidi har vært på flere markeringer i Oslo og Drammen, og holdt appell i Drammen. I mai besøkte hun *Visit Vestbredden* ved Akerselva i Oslo med andre fra korpset. Heidi holdt appell fra fagbevegelsen på

Norsk Folkehjelps landsmøte i august, der hun snakket om egne opplevelser fra delegasjonen til Palestina i 2022. Hun snakket også om betydningen av samarbeidet mellom fagbevegelsen og Norsk Folkehjelp.

Heidi var med på Fellesutvalget for Palestina sin årlige konferanse med tema *Fra Oslo til apartheid*. Hun deltok på *From occupation and war to freedom and justice*, arrangert av Fagforbundet, Norsk Folkehjelp og flere. På avslutningsmøtet for Fagforbundet Viken og stiftelsesmøtet for Fagforbundet Buskerud hang hun opp plakater om Gaza sulter-innsamlingen, og fra talerstolen oppfordret hun alle til å bidra. Heidi sitter i styret i Palestinakomiteen i Drammen, som blant annet arrangerte medlemsmøte om Palestinas historie.

FINNMARK: Chris Marius Thorsen

Chris har spredd informasjon om Fagforbundets Palestina-arbeid og øvrige internasjonale solidaritetsarbeid på opplæring for tillitsvalgte.

INNLANDET: Maria Nilsen Aksberg

Hun besøkte på *Visit Vestbredden*, i regi av solidaritetsbevegelsen for Palestina og Norsk Folkehjelp Solidaritetsungdom. Hun var på markeringen foran Stortinget av 75 år siden Al-Nakba. I oktober innledet hun om Palestina for Tariffkonferansen i representantskapet til Fagforbundet Innlandet, og bisto med å skrive en uttalelse derfra. Maria holdt appell på demonstrasjon på Gjøvik 28. oktober. Hun deltok også

på markeringen på Hamar 11. november. De forsøkte å få til flaggheising i Vestre Toten, og vedtak om å ikke kjøpe varer og tjenester fra selskaper som tjener på okkupasjonen, men dette ble ikke vedtatt.

I november innledet hun på representantskapet til LO i Vestoppland før en sak om bevilgning til Norsk Folkehjelps arbeid i Gaza. Hun deltok på *From occupation and war to freedom and justice*, arrangert av Fagforbundet, Norsk Folkehjelp og flere. LO i Vestoppland sendte inn en uttalelse om Gaza til regionkonferansen i Innlandet, som ble vedtatt. Rett før jul hadde hun et leserbrev i avisene i Innlandet, basert på uttalelsen fra landsstyret.

MØRE OG ROMSDAL: Skafti Helgason

Året var travelt, særleg etter 7. oktober. Skafti er aktiv i sosiale medier. I april hadde Fagforbundet i fylket delansvar for et møte om palestinske barn i israelske fengsel, i samarbeid med Palestinakomiteen i Romsdal. Skafti var i Oslo og hørte FN sin utsending i Palestina, Franchesca Albanese. Heile året har han vært i kontakt med importører og butikkar som selger varer fra okkupert område. Skafti har godt samarbeid med Palestinakomiteen i Romsdal og på Sunnmøre.

Han har orientert fylkesstyret om Palestina. Skafti har vært på tilbudssida overfor lokale fagforeiningar og yrkesseksjonar i fylket, men har ikkje fått innpass. I Ålesund var Skafti talar på fakkemarkeringa i november. Alle fagforeiningar i fylket har fått e-post med søknad om års-

møtestønad. Alle i fylkesstyret som vitjar årsmøtene, er oppfordra til å ta opp internasjonal solidaritet og særskilt Palestina.

OSLO: Cathrin Snare

Hun skrev uttalelser til fylkesårsmøtet i Fagforbundet Oslo, til Representantskapet i LO Oslo og til Tariff-representantskapet i Fagforbundet Oslo. Hun holdt appell for LO Oslo foran Stortinget 29. november. Cathrin har hatt flere møter om Palestina med fagforeningene, og mobilisert dem til å støtte Norsk Folkehjelps innsamlingsaksjon. Mot slutten av året hadde hun løpende kontakt med foreningene, og ba dem tilslutte seg og mobilisere til de mange markeringene for Gaza.

TROMS: Renate Skogeng Antonsen

Hun ble med i ambassadørkorpsset i mai, og deltok da på et Facebook-kurs for ambassadørene. I august var hun på opplæring i Fagforbundet og Norsk Folkehjelp. Renate har veiledet folk som ønsker å holde appell i Tromsø, både i demonstrasjoner og på årsmøter i fagforeningene. Hun har ikke holdt appeller selv, men holder egen fagforening og fylkesstyret informert om kampanjer og utviklingen i Palestina. Hun har delt Gaza sulter-innsamlingen til UAWC på sosiale medier, samt informert om den på styre- og tillitsvalgtmøter i Fagforbundet og i LO Tromsø.

VESTFOLD OG TELEMAR: Tone Vale

Hun er styreleder på andre året i Palestina-komiteen Grenland. Som ny Palestina-ambassadør profilerte Tone Norsk Folkehjelps arbeid i Gaza på årsmøtet i Fagforbundet Bamble. Hun innledet på åpent møte i Skien med historiker og Midtøstenekspert Hilde Henriksen Waage. I april mønstret hun på Ship to Gaza i Molde og var ombord i seks dager til Bergen, der båten ble

døpt *Handala*. Etter seilasen ble Tone konstituert styremedlem i Ship to Gaza. I juli mønstret hun på igjen i Nederland og ble med via England i til København. Flybillettene ble sponset av Fagforbundet Vestfold Telemark.

Tone hadde et leserinnlegg i Telemark Arbeiderblad på FNs solidaritetsdag med Palestina. Her beskrev hun også oljefond- og bankkampanjen. I desember var hun ansvarlig for Hele Porsgrunn for fred i Gaza, arrangert av Fagforbundet og Palestinakomiteen i Grenland. Ca. 1000 mennesker møtte opp. Tone holdt appell og var konferansier.

VESTLAND: Knut Remi Heimvik

Han har vært aktiv i sosiale medier og på lokale markeringer i Bergen. Fokus har vært protest mot volden mot barn og sivile. Knut er særlig bekymret for den sårbare situasjonen for de unge i Gaza. Han har oppfordret lokale fagforeninger til å støtte saken, og flere foreninger har bidratt. Han har forsøkt å gi en stemme til dem som lider mest under konflikten, særlig gjennom å spille ungdommen.

ØSTFOLD: Mariell Christine Karlsen

I april var hun på Arbeiderfestivalen i Fredrikstad. De markerte Ship to Gaza, og hadde samling med Palestinakomiteen i Østfold etterpå. Hun holdt appell på Nakba-markeringen 15. mai i Fredrikstad. Mariell har løpende kontakt med Palestinakomiteen i fylket.

FAGFORBUNDET UNG: Alexander Liane

Han er en flittig bruker av sosiale medier, og har delt uttalelser, videoer, lenker til ulike arrangementer, til innsamlingen til UAWC og oppfordring til å handle på

Palestina-butikken Al Quds i Oslo. Fagforbundet Ung har deltatt på flere aksjoner og demonstrasjoner i Oslo. Det sentrale ungdomsutvalget bevilget 10 000 kroner til UAWC. Nestleder deltok på Trondheims-konferansen med løpesedler om bankkampanjen til Norsk Folkehjelp og Fagforbundet. Alexander har vært med på flere markeringer i Oslo for fred i Gaza.

NORDLAND: Jens Christian Berg

Han var med på delegasjonen til Sør-Sudan i mars. Han holdt innlegg om reisen på et fylkesmøte, i representantskapet i Fagforbundet Nordland og på 1. mai i Terråk. Han har holdt innlegg på Teams om Palestina og Sør-Sudan på Fase 2-kurs for tillitsvalgte i Bodø og Svolvær.

TROMS: Beate Karoline Eidissen

Hun var med til Sør-Sudan i mars, og holdt innlegg på fylkesmøtet i Troms om solidaritetsprosjektet Fagforbundet og Norsk Folkehjelp har der. 1. mai holdt hun appell i Sørreisa. I mai var hun på et Facebook-kurs for Palestina-ambassadørene, i august på opplæring i Oslo. Beate har veiledet folk i Tromsø som vil holde appell, både på demonstrasjoner og årsmøter i fagforeningene. Hun holder egen fagforening og fylkesstyret løpende informert.

ROGALAND OG TRØNDELAG

Ingen aktivitet.

AMBASSADØRENE BIDRAG I AKSJONEN GAZA SULTER

Fagforbundet sentralt har bevilget og lokale fagforeninger har samlet inn til sammen 1,9 millioner kroner til Gaza sulter. Pengene går til UAWC, den palestinske bonde- og småbrukerorganisasjonen. Enkelt personer har også gitt store bidrag.

Stor aktivitet tross avlyst reise til Palestina

Foto: Ingunn Eriksen

Samling hos Norsk Folkehjelp for den planlagte delegasjonereisen til Gaza og Vestbredden i slutten av oktober. Foran (fra venstre): Lars Helgerud, Renate Skogeng Antonsen, Maria Nilsen Aksberg, Helene Skeibrok. Bak: Ingunn Eriksen, Cathrin Snare, Are Stranden, Knut Remi Heimvik, Trond Finstad og Chris Marius Thorsen.

PALESTINA

Prosjektleder
Ingunn Eriksen

Utsatt delegasjonsreise til Palestina

Fagforbundets delegasjon til Palestina ble avlyst på grunn av krigen i Gaza.

Hjemme sitter våre Palestina-ambassadører og politisk ledelse, og kjenner på samme fortvilelse og avmakt som store deler av resten av verden. De maner likevel til handling.

– 31. oktober skulle tre av våre Palestina-ambassadører og jeg ha krysset Erez-overgangen mellom Israel og Gazastripen. Vi skulle møte fiskerne og bøndene i Gaza,

som kjemper for retten til å fø egen befolkning. Vi skulle besøke kvinnene som lever ufrie liv under okkupasjon, men som også kjemper for sin rett til selvstendige liv fri fra vold og undertrykking i det palestinske samfunnet. Og ikke minst gledet jeg meg til å møte de ansatte i Norsk Folkehjelp, de som jobber tettest med partnerorganisasjonene vi støtter, sier Trond Finstad, medlem i arbeidsutvalget.

INGEN STEDER ER TRYGGE I GAZA

Om morgenen 7. oktober gikk Hamas til angrep mot Israel, og utløste en krig med grufulle tap av sivile på begge sider. Krigens brutalitet mot sivilbefolkningen, masseødeleggelsene og bruddene på humanitærretten fra begge parter førte til protester og fordømmelse over hele verden.

– Jeg var heldig som fikk min reise avlyst, men sivilbefolkningen i Gaza har ingen valg, ikke noe sted å flykte. Jeg får vondt i hjertet og langt inn i sjelen av å følge nyhetene. Ingen steder er trygge. Vi leser om angrep på sykehus, og hører om helsepersonell som jobber som helter for å redde liv, mens bombene faller rundt dem.

Ifølge FN er nå 12 000 drept i Gaza, over 5500 er barn. Over 2500 er savnet under ruinene, derav 1800 barn. Det er rapportert om 30 000 skadde.

– Det er veldig tragisk når vi vet at mange er drept på steder de burde vært trygge, som i en flyktningleir, på en FN-skole eller i en kuvøse på et sykehus. Tankene går til mine to små barnebarn som er så heldige å vokse opp her i Norge, og ikke i et land som er okkupert og hvor det stadig er uroligheter og krig. Det er et tankekors at det er drept flere barn og kvinner enn voksne menn, sier Trond.

BLOKADEN HAR RAMMET GAZASTRIPEN HARDT

Delegasjonsreisene våre har en lang historie. Flere delegasjoner før oss har også måttet avlyse sine planlagte reiser til Gaza. Det har vært utrygt for oss å reise inn i Gaza, noe som gjenspeiler en svært utrygg situasjon for lokalbefolkningen.

– Vi skulle se situasjonen med egne øyne, der befolkningen lider under okkupasjon og en 16 år lang blokada som sakte, men

sikkert har fratatt palestinerne deres livsgrunnlag, verdighet og grunnleggende menneskerettigheter, sier Knut Remi Heimvik, ambassadør for Fagforbundet Vestland.

– Sivilbefolkningens lidelser etter de mange krigene fra 2008 forsvinner ikke med korte våpenhviler. Vi så fram til å kunne lytte til og forstå palestinerne frustrasjon over Vestens dobbeltmoral, som gjør at Israel kan fortsette å bryte folkeretten, påpeker Knut Remi.

BARNA FRARØVES SIN BARNDOM

Knut Remi har jobbet med ungdom hele sitt voksne liv. – Den endeløse bombingene av Gazas sivile må stoppes umiddelbart. Det er ikke nok med pauser. Det er alltid de sivile som rammes hardest i konflikt. I jobben min har jeg vært privilegert og fått være en del av reisen til ungdom her i Norge, se dem vokse og forme sin egen identitet. Jeg rystes av krigen, men også over rapporten til Redd Barna fra 2022 som viser at 80 prosent av barna i Gaza er preget av tidligere kriger, utrygghet og fattigdom. Barna er deprimerte, de kjenner på sorg og frykt. For meg handlet ikke rapporten om tall og statistikk. Jeg så ansiktene til de unge jeg har jobbet med, og stemmene til dem som er for unge til å forstå hvorfor livet er slik det er. Det er de knuste drømmene til en million barn i Gaza.

– Alle 17-åringer i Gaza har nå opplevd fem kriger. La den tanken synke inn: Fem kriger på 17 år! Jeg kan ikke forestille meg hvordan det må være å vokse opp i en virkelighet der lyden av bomber og lukten av frykt er dagligdags. Dette former disse ungdommenes sjeler på måter vi knapt kan forstå. Barna i Gaza burde leke, lære og drømme, men er fanget i et helvete med krig og usikkerhet. Jeg føler en brennende smerte i hele meg.

– Hvem er vi som medmennesker når vi lar en hel generasjon vokse opp traumatisert og knust av konflikter de unge ikke har noe ansvar for? Hvem skal gi traumebehandling til disse barna? Vi kan ikke være passive vitner til denne urettferdigheten! Det er på tide å åpne våre hjerter og handle. Det er på tide å stå sammen som en global familie og si at nok er nok, sier Knut Remi.

DET HASTER MED HANDLING

– Palestinas skjebne er en viktig sak for hele verden. Nå, mer enn noensinne, er handling nødvendig for å avslutte den pågående humanitære katastrofen, og sikre at palestinerne får sin rettmessige frihet og verdighet rotfestet i folkeretten. Det er det internasjonale samfunnet og stormaktene som må ta disse nødvendige skrittene, men også vi – som enkeltindivider og en del av fagbevegelsen – kan være med å påvirke, avslutter de to tillitsvalgte Knut Remi Heimvik og Trond Finstad

– Vi er lei av krig og ufred

Vi er i en enkel tre-etasjes murbygning i sentrum av Juba, hovedstaden i Sør-Sudan. Over døren inn til møtelokalet henger en plakater med logoen til kunstnergruppen Anataban.

Innenfor dørene syder det. Et tyvetalls kunstnere og aktivister sitter klare i et enkelt møterom med stoler langs veggene, for å ta imot oss fra Norge. På veggene henger paroler og kunstplakater. På et bord ligger eksemplere på fargerikt kunsthåndverk. Det er en forventningsfull stemning. Fagforbundet støtter Anataban gjennom

Anataban kjemper for likestilling og større rettigheter for ungdom.

Norsk Folkehjelp. Vi har sett fram til dette møtet med en lokal partnerorganisasjon.

Meen Mabior Meen er musiker og én av grunnleggerne av gruppen. Han forteller om deres arbeid blant ungdom. Det skal holdes valg i desember 2024, mange unge ønsker å bidra i å bygge opp en ny nasjon. De unge identifiserer seg med Anataban og hva de står for: Vi er lei av krig og ufred. Anataban vil at de unge skal vite hvem de stemmer på. Hvordan kan de finne ledere som representerer dem?

Winnie Basa Godi er klesdesigner og aktivist. Hun forteller om hvordan de oppmuntrer unge til å være aktive fram mot valget. Det er viktig å engasjere seg og bruke stemmeretten. De tilbyr opplæring for unge ledere. Også kunstnere kan bidra fram mot valget.

Poeten Theresa Nyalony Gatwang Riak kaller seg Miss President. Hun leser sitt eget dikt What is peace? Hvis ikke kvinner kan gå i fred? Hvis noen dør hver dag på grunn av sult eller uro? Siden landet ble selvstendig i 2011, har det vært borgerkrigsliknende tilstander nesten hele tiden. Alle håper nå at fredsavtalen fra 2018 kan bli iverksatt. Det gjenstår mange vanskelige tiltak, særlig det å slå sammen de to rivaliserende hærene til president Salva Kiir og visepresident Riek Machar.

Vi prøver å forstå engelsk med sterk arabisk uttale mens praten summer rundt oss. Sudan

ble selvstendig fra Storbritannia i 1956, engelsk er stadig administrasjonsspråk, sammen med arabisk og over 60 nasjonale språk.

Unge fra Anataban besøkte Norge i 2017 og 2018. De omtaler seg selv som en bevegelse som jobber hardt for å få med seg folk for å skape en verdig framtid i Sør-Sudan. De opplever å være mislikt av makthaverne, og de trakasseres av sikkerhetspolitiet.

Anataban er et kunstnerkollektiv basert i Juba, og en av Norsk Folkehjelps mange lokale partnere i Sør-Sudan. De har aktiviteter blant annet i byene Yei og Rumbek, og i nabolandene Uganda og Kenya. De startet i 2016 og bruker gateteater, musikk, graffiti, tegneserier, radioprogram, skulptur og poesi for å fremme en offentlig diskusjon om sosial urettferdighet og regjeringens manglende ansvarlighet og åpenhet. Anatabans medlemmer ser solidaritet, mot, integritet, inkludering, ikke-vold og politisk nøytralitet som styrende verdier for arbeidet. De hadde ca. 1000 aktivister i nettverket sitt i 2023.

Anataban vil skape en plattform for vanlige borgere til å snakke ut og få sine stemmer hørt. Målet er å skape bevissthet om det sørsudanske folkets felles kamper, særlig all den usikkerheten som følger av krig. De bruker aktivisme for å mobilisere folk gjennom dialog om egne problemer, og er aktive på sosiale medier for å nå ut.

SØR-SUDAN
mars 2023

**Beate Karoline
Eidissen, Troms**

En utrettelig kamp for likestilling

Jeg står i en åker i Sør-Sudan. Først nå går det opp for meg at likestillingskampen her ser helt annerledes ut enn i Norge.

Jeg kommer fra et mannsdominert miljø, men er likevel vant til at jeg kan kreve mine rettigheter og si fra når ting ikke er riktige. Som yrkessjåfør må jeg ofte bevise at jeg kan gjøre en manns jobb – kanskje ikke overfor mine kolleger, men enkelte mener stadig at kvinner ikke har noe i slike yrker å gjøre. Tunge kjøretøy skal helst kjøres av mannfolk!

Min likestillingskamp i 2023 er et resultat av en hundre år lang kvinnekamp. Kvinner før meg har banet vei. Her ute på jordet, med kvinnene i kollektivet Juba Nabari Women Farmers Group og Sudan Pasquale, leder for Women Advancement Organization, ser jeg en kvinnekraft og kamplyst uten like. Men her befinner kvinnene seg i en livssituasjon hundre år bak den virkeligheten jeg selv lever i.

KAMPEN MOT ANALFABETISME ER KVINNEKAMP

De færreste i Sør-Sudan kan lese og skrive. Dette gjelder flere kvinner enn menn og flere eldre enn unge. Det lyder forferdelig, men er også forståelig. Engelsk er det offisielle språket, men i landet bor det over 60 ulike etniske grupper med forskjellige språk. Mange lever helt isolert, mange forstår ikke engelsk, heller ikke de andre stammespråkene. Det har stort sett vært borgerkrig i Sudan helt fra 1956. Da Sør-Sudan ble en egen nasjon i 2011, fortsatte

de væpnede konfliktene. Landet mangler det meste – som skoler, lærere og skoleveier. Befolkningen mangler også mat. Væpnet konflikt, miner og klimakriser som flom og tørke gjør at fruktbar mark ligger brakk.

Fagforbundet støtter Norsk Folkehjelps partner Women Advancement Organization (WAO). Organisasjonen ble etablert for å styrke og støtte sårbare og marginaliserte kvinner. WAO stimulerer kvinner til å danne kollektiver som skaper inntekter. De lærer å dyrke grønnsaker samtidig som de lærer å lese og skrive. Hånd i hånd med dette får kvinnene opplæring i likestilling og kvinneverrettigheter, og de deltar i ulike sosioøkonomiske aktiviteter.

Vi møter Juba Nabari Women Farmers Group på Gondokoro Island, en øy i Nilen. For en øy, med fantastisk fine grønnsaker

og frukt! På øya er det to andre kvinnegrupper som også driver med dette. Kvinnene har lært vekselbruk for å øke produksjonen og dyrke jorda på en bærekraftig måte. Slik lærer de også om hva som skaper en god økonomi.

Menneskene her har både livsgnist og håp. Kvinnene er så stolte av å jobbe og tjene penger for å kunne sende barna på skole, kjøpe seg klær og dra på sykehus ved behov.

FRA BARNEBRUD TIL AKTIVIST

Susan Pasquale er en 38 år gammel aktivist, først for flyktningers rettigheter da hun selv var flyktning, og senere for kvinners rettigheter. Hun har en bachelor i samfunnsvitenskap, og holder nå på med en master i rådgivning og psykisk helse i USA.

Susan er et tidligere offer for barneekteskap: Som 14-åring ble hun gift med en 50

år gammel mann. Hun fikk sitt første barn som 16-åring. Hun forteller nøkternt om hvor vanskelig livet hennes har vært, og hvordan hun kom seg ut av et liv med undertrykkelse og overgrep. Faren hennes var lærer og en god støttespiller. Hun kom seg tilbake til skolebenken da hun var 19 år, og etablerte senere Women Advancement Organization South Sudan.

FLERE BARN KAN GÅ PÅ SKOLE

Hva har det betydd for kvinnene å få denne hjelpen? Stadig hører vi at 'nå har vi råd til å sende barna våre på skole'. Her er det ingen selvfølge å kunne gå på barneskole eller ta seg en utdanning.

På Gondokoro Island er det å sende barna i barnehage og på skole en stor utfordring, selv om mødrene nå har nok til å dekke skolepengene. På øya finnes det ingen skole eller helsetilbud, de må krysse Nilen for å

Stolte kvinner på øya Gondokoro i Nilen driver vekselbruk og dyrker grønnsaker på en bærekraftig måte.

Foto: Ingunn Eriksen

komme seg over til skolen og barnehagen, og for å få solgt grønnsakene sine. Det er ikke mange meter over elva, men likevel dyrt å komme seg over med båt. Kvinnene setter av penger slik at alle i gruppen skal kunne dra på sykehus ved behov. Både å komme seg til sykehus og være der er dyrt.

KVINNENE GIR HÅP

Det som driver meg i min kvinnekamp i Norge, er at vi har en generasjon som kommer etter oss som vi må kjempe for at skal slippe slike kamper. Vi har ikke full likestilling før vi er 50/50 med kvinner og menn i alle yrker.

Når vi møter Women Advancement Organization og kvinnene på Gondokoro Island, kjenner jeg på et håp også for kvinner i dette landet. Til tross for at samfunnsutviklingen ikke har kommet så langt i Sør-Sudan, deler vi samme tro på at endring er mulig. Likestillingskampen skal vi vinne!

PALESTINA

**Heidi Engum
Buskerud**

Appell i Drammen 22. oktober

Fagforbundet fordømmer alle angrep på sivile – uansett hvilken side de står på. Som en av Fagforbundets Palestina-ambassadører er jeg dypt preget av hendelsene i Gaza.

Jeg er sint, lei meg og redd på palestinerne vegne. De er ikke tall, de er mennesker med like mye rett til livet som deg og meg.

Fagforbundet har jobbet lenge opp mot ulike regjeringer for at Norge skal anerkjenne Palestina som en egen stat.

Gjennom landsmøtevedtak og uttalelser har vi krevd at Norge skal innføre en reell boikott av israelske varer og tjenester. Å merke varer med at de er produsert på okkupert land holder ikke. Det må innføres en klar og tydelig boikott.

Det må innføres sanksjoner. Den doble standarden Norge og verden utøver med tanke på krigen i Ukraina er ikke bare forkastelig, det er fullt mulig å innføre de samme sanksjonene overfor Israel, som de som ble innført mot Russland i løpet av uker. Folkeretten har vært brutt av Israel i snart 60 år. Det har ennå ikke kommet noen boikott eller sanksjoner, til tross for FNs mange resolusjoner. Israels krigføring er ikke rettet mot Hamas, den er rettet mot det palestinske folket, både i Gaza og på Vestbredden. Dette har nå pågått i 75 år – 75 år med fordrivelse, annektering, blokade og okkupasjon. Dette er David mot Goliat, det er barn med spretterter mot soldater med automatgevær.

Verden kan ikke la dette fortsette. Verden må fortsette å bry seg når bombene slutter å falle, og det ikke lenger er daglige reportasjer i nyhetene. Okkupasjon og apartheid utført av staten Israel kan ikke få lov til å pågå lenger. Det må deinvesteres. Apartheidregimet i Sør-Afrika falt mye på grunn av verdens boikott og sanksjoner. Man må ta der det svir – i lommeboka. Oljefondet har fremdeles investeringer i selskaper som bryter folkeretten. Oljefondkampanjen til Fagforbundet og Norsk Folkehjelp har pågått i årevis, det har nyttet, men tallet er dessverre stadig altfor høyt. Det må være null!

La barna i Gaza få vokse opp, la dem få bli frisører, leger, brannmenn og advokater. La palestinerne drøm om et fritt Palestina bli realitet. La oss stå sammen med palestinerne i solidaritet og rope høyt for dem, også når bombene stilner. Fritt Palestina!

PALESTINA

Cathrin Snare, Oslo

Appell foran Stortinget 29. november

Kamerater, vi står her i dag i solidaritet. Jeg er glad for at du står her, at vi står her sammen. Men er ikke dette like mye en skammens dag? Hva hjelper denne årlige solidaritetsdagen år etter år, tiår etter tiår?

Vi er samlet her for å uttrykke solidaritet med det palestinske folket, som de siste sju ukene har vært utsatt for en behandling ingen i en påstått sivilisert verden skulle vært utsatt for. Mer enn 14 000 mennesker er drept, derav 6000 barn. Mer enn halvparten av bygningsmassen i Gaza er ødelagt i bomberegnet, og mange tusen mennesker er savnet i ruinene. FN anslår at 1,7 av Gazas 2,3 millioner innbyggere er på intern flukt i Gaza. Helsepersonell og journalister skal ha immunitet i krig, men har blitt drept i stort omfang.

Foto: Ingunn Eriksen

Denne krigen ble utløst av terroraksjonen fra Hamas 7. oktober. Men som FNs generalsekretær Antonio Guterres sa: – Dette startet ikke 7. oktober.

Hvor var solidariteten da Israel bygget den folkerettsstridige muren og de folkerettsstridige bosettingene? Hvor var solidariteten da okkupasjonen ikke lenger var midlertidig, men ble permanent? Hvorfor fikk det ingen konsekvenser da Israel innførte kollektiv avstraffelse av Gazas befolkning i 2007? Hvor ble det av straffefølgelsene da FN slo fast at det ble begått krigsforbrytelser og brudd på humanitærretten når Gaza ble bombet i 2008, 2012, 2014 og 2022? Barn født i Gaza etter 2005 opplever nå sin femte krig.

Vi kan ikke tillate at palestinerne blir systematisk sviktet, at vi blir handlingslammet slik de som har makten i sine hender viser oss døgn etter døgn. Solidaritet er mer enn ord, det er først og fremst handling. Men hva kan vi gjøre? Utover å ta til gatene, skrive innlegg på Facebook og snakke med politikerne våre?

Det er faktisk mer vi kan gjøre. Dette er hva palestinerne ber oss om: Vi kan bidra til at Norge ikke tjener på okkupasjonen. Bli med på Oljefondkampanjen, slik at våre felles sparepenger ikke blir investert i selskaper som bidrar til okkupasjonen. Sjekk din egen bank om de tilbyr fond som er investert på samme måte! Disse to viktige kampanjene finner dere på Fagforbundets og Norsk Folkehjelps hjemmesider.

Vi kan boikotte israelske varer, og vi kan styrke palestinerne økonomi ved å kjøpe palestinske varer. Når Gazas befolkning sulter, kan vi støtte dem som eier jorda, og støtte Gazas bønder og fiskere. Fagforbundet og Norsk Folkehjelp har startet innsamlingen Gaza sulter til vår palestinske partner, Union of Agricultural Work Committees.

Å miste troen på at rettferd skal seire til slutt, er ikke noe alternativ. Så lenge vi har en rest av medmenneskelighet og anstendighet i oss, tar vi kampen for et fritt Palestina!

PALESTINA

**Maria Nilsen
Aksberg, Innlandet**

Kjære representantskap, kjære kamerata!

7. oktober er en dato som kommer til å feste sæ som et svimerke på sjela til det israelske og palestinske folket. Verden vært vitne til Hamas og Israels brutale angrep på sivile. Vår fordømmelse og fortvilelse skal høres klart og tydelig. Hendelsen kan forklares, men aldri forsvares. Krigens reglar må følges av både de undertrykte og av okkupanten. Drap på sivile er verken frigjøringskamp eller utøvelse av retten til å beskytte sæ. Det er brudd på folkeretten. Det er krigsforbrytelse.

FN satte ned en komité for å granske krigsforbrytelse begått av Israel og Hamas i 2014-krigen, og har allerede gått ut med ei pressemelding at fra lørdag 7. oktober til i dag, så er det begått krigsforbrytelse på begge side.

Vår støtte til palestineran har aldri gått til palestinske myndigheta, men til sivilorganisasjona som kjempe for sin rett til liv i selvstendighet i pakt med folkeretten. Nu som sivile tap på begge side e forferdelig og stadig stiganes, e det viktig at vi ikke tyr til hatretorikk i sinne, fortvilelse, avmakt, frustrasjon eller i sympati. Når alt e uoversiktlig, så har vi ei tydelig rettesnor – Og det e internasjonal rett. Alle krigsforbrytelsa må stoppes og straffefølgjes. Sivile liv må beskyttes på begge side.

Vi har ingen å miste. Et barn som blir drept e et barn for mye, ei kvinne som blir drept e ei kvinne for mye, og en mann som blir drept e en mann for mye. Et menneske som vi miste i den her forferdelige krigen, e et menneske for mye.

I går skjedde det forferdelige. Det som aldri må skje. I går ble Baptist-sykehuset i Gaza by bomba. Over 500 hundre døde. De menneskelige tapan blir større for hver dag, og æ syns det e uutholdelig!

Det finnes ingen trygge steder, ingen trygge soner i Gaza. Nu har dæm som bor på Gazastripa blitt bomba 11 netter på rad. Dæm blir bomba på et sted det ikke finnes bomberom, og tilfluktsstedan dæmnes, skola og andre plassa, e også under fare. Helsepersonell og journalista blir drept i angrepan. Vi kan ikke ha et verdenssamfunn som ser bort fra at internasjonal humanitærrett og folkeretten blir brutt.

Æ har slitt med å finne ut ka æ skulle si i dag, og ikke minst ka æ ikke skal si. Det e vanskelig å forberede nåkka, når det skjer nåkka nytt hver dag. Du vet ikke ka som stemme, og det her e betent å snakke om, det så vi på Debatten, som va helt forferdelig å se på.

For min egen del e det fjerde gangen reisen som Palestina-ambassadør har blitt utsatt,

på grunn av sikkerhet. Og flere ganga va det fordi Gaza ble bomba. Siden 2007 har Gaza vært under blokad. Tenk dåkker å bli født i en sånn situasjon. Æ lure på kossn det forme et menneske, og korr mye vi som samfunn tape på at menneska voks opp i krig og elendighet. Da æ va i Cape Town i 2012, så leste æ et sitat som va skreve på en kafé. Tenk om kuren for kreft finnes i et menneske som voks opp i fattigdom? Tenk om den finnes i Gaza, bare de som bor der hadde fått lov å vokse og utforske de mulighetan dæm har?

Det som e viktig for mæ å si e at vi kan føle for alle som har mista sine kjære, uansett om det e palestiner eller israelera, og samtidig mene at den krigen som pågår nu må stoppe. For det må den. Vi kan ikke fortsette å se på den katastrofen som pågår nu.

Mange gjentar og gjentar at Israel har rett til å forsvare sæ, og da vil æ spørre: E det å forsvare sæ å nekte humanitær hjelp til flere milliona sivile? E bombing av barn rett til å forsvare sæ? E det å nekte folk mat, vann og strøm, rett til å forsvare sæ? Eller e det kollektiv avstraffelse? Kollektiv avstraffelse e brudd på folkeretten, og det må ta slutt nu! Den palestinske sivilbefolkninga kan ikke straffes for Hamas sine handlinge.

Full blokad av Gazastripen betyr at mat, vann, drivstoff og andre livreddanes forsyninga ikke kommer inn. På Snapchat så såg æ i går en film fra en butikk i Gaza, der hyllen va nesten tom. En person hadde lagt ut bilde av ei langkø, der det sto at menneska må vente i 3-4 tima for å få tak i brød.

Det her kan ikke løses med vold. Palestinerans rettigheta og Israels behandling av dæm har blitt kraftig forverra de siste åran.

Æ må også si nåkka om dobbeltmoral. Da palestineran så kossn Vesten reagerte på

krigen i Ukraina, trudde dæm at dæm endelig kunne få anerkjennelse for sin kamp, også. Dæm så boikott av Russland, hjelp som ble sendt, og den helt riktige fordømmelsen av Putin og Russland.

Den trua e nu borte. Det de prate om nu, e kossn vi har et dobbelt sett med standarda. Ett sett for vesten, et anna sett for Palestina. Dobbeltmoral, vil æ kalle det. Dæm som kjempe mot okkupasjon, dæm som kjempe for frihet, fortjene våres støtte, uansett om det e i Palestina, i Vest-Sahara eller i Ukraina. Norge har ikke en gang anerkjent Palestina som egen stat, det syns æ virkelig e på tide.

Israel har begynt tvangsforflytning av 1,1 milliona menneska nord i Gaza, og bedt om at de «evakuere» sørover. Samtidig så e det ikke trygt der heller, og nyhetan har meldt om bombing av grenseovergangen til Egypt, som liksom skulle åpnes. Det e ingen som vet korr mange menneska som e på flukt, men anslaget antyde en halv, til en million menneska. På et område som e mindre enn Oslo, et område som e nesten nøyaktig like stort som Mjøsa.

Da vi va på møte i Oslo forrige uke, så fikk vi snakka med Norsk Folkehjelps nye landdirektør i Palestina, Kelly Flynn som va i Ramallah, der spenninga også øke. All bevegelse mellom byan på Vestbredden har blitt mye vanskeligere.

E Norsk Folkehjelp sine ansatte i Gaza i stand til å yte humanitær hjelp nu? Ho svare: – Nei, dessverre, Akkurat nu er fokus på at de skal ta vare på seg og sine. De fleste av dæm har nå klart å komme seg sørover, men en ansatt mente det var viktig å bli i Gaza by for å kunne bevitne det som skjer. Altså, en ganske modig person, med tanke på at nattens bombardement var det verste til dags dato. Vedkommende forteller at hun kan høre drønn i bakgrunnen

når hun snakker med sine ansatte, men ofte får hun nå bare oppdateringer via tekstmeldinger: Jeg er fortsatt i live.

Da skal æ gå inn for landing. Det kan være at flere tenke kossn vi kan hjelpe. En måte å hjelpe på, e å ikke ty til hatretorikk. Hjelp til å balansere inntrykket, del gjerne ting som Fagforbundet poste på Facebook med andre.

En tips, som dæm har gjort flere steda i landet nu, e å lage møteplassa. Der man kan treffes over en kopp kaffe. Det e sikkert mange av dåkker som har palestinerer som medlemma, og andre som e opptatt av Palestina, som hadde hatt godt av et trygt sted, der man kan være ilag i sorgen, og drikke en kopp kaffe. Det e lett å arrangere, og det tar ikke mye energi. Og det må være lavterskel. Inviter mæ gjerne på besøk, så kommer æ hvis æ kan.

Norsk Folkehjelp står klar til å bistå med humanitær hjelp når det e mulig. Det pågår nu en innsamlingsaksjon, som æ håpe flere kan være med å dele. De ansatte i Norsk Folkehjelp og partneran som vi støtte, som nu kjempe for sine liv, har gjentatte ganga sagt korr mye Fagforbundets solidaritet betyr for dæm. Vi e ulik alle andre. Vi kommer, e ute i felt, ser og lytte til bøndern, fiskeran, kvinnan og de unge. Vi snakke dæmmes språk. Vi formidle dæmmes historia. Det skal vi fortsette med!

Ikke minst, så håpe æ at det kan vedtas en uttalelse på representantskapet her i dag, og selv om æ verken har forslags- eller stemmerett her i dag, så kan æ oppfordre dåkker til solidaritet med det palestinske folket. Fritt Palestina!

PALESTINA

Skafti Helgason
Møre og Romsdal

Natt i Jerusalem

Har du passet i orden

og lappen som seier du er borgar?

Kvitteringa for huset?

For strømmen, for vatnet?

Har du overnatta med kjæresten

og ikkje vært i senga?

Har du?

Dei kjem i natt. Ser om melka er sur.

Ser om brødet er ferskt.

Ser om du er den du er.

Palestinsk borgar av Jerusalem.

Og du lyt åpna døra.

Du lyt leggja fram bevis

for at skatten er betalt i tide.

Du er skyldig til det motsette er bevist.

Klippemoskeen på Tempelhøyden i Gamlebyen i Jerusalem.

Foto: Are Stranden

ENGASJÉR DEG!

Her har du mange muligheter: Kontakt Palestina-ambassadøren i ditt eget fylke eller prosjektleder Ingunn Eriksen – ingunn.eriksen@fagforbundet.no
Se www.fagforbundet.no/om-fagforbundet/solidaritetsprosjekter

Bestill solidaritetskaffe!

165 kr per pose
– 50 kroner går til Gaza

<https://merandkaffe.com/product/coffee-for-gaza/>

Fagforbundets innsamling til UAWC
– Union of Agriculture Work Committees

Norsk Folkehjelp

Postboks 8844 Youngstorget, 0028 OSLO

Telefon: **+47 22 03 77 00**
Faks: **+47 22 20 08 70**
E-post: **norsk.folkehjelp@npaid.org**
Hjemmeside: **www.folkehjelp.no**